

# ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

1887

[ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8



ΑΘΗΝΗΣΙ  
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον τῆς Ἐστίας: Ἐπί τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 58.

1887

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἀγγελόγιαννος (Ὁ ληστής), διήγημα, 802.  
 Ἀθήναι (Αἱ νέαι), 633, 649, 673, 681.  
 Ἀθηνῶν (Ἐκτός τῶν), 484, 497.  
 Ἄνις (Τὸ ὄνομα τοῦ) 454.  
 Ἀκαδημία (Ἡ ἑλληνική), 817.  
 Ἀλήθειαι, 622.  
 Ἀνάδοχος (Ὁ), ἀγροτική ἀνάμνησις, 468.  
 Ἀναθεματισμένη (Ἡ), Θρακικὸν διήγημα, 438.  
 Ἀνέκδοτα (Σκωτικά), 646.  
 Ἀνέκδοτον ἐνὸς ἑκατομμυρίουχου, 694.  
 Ἀνεμομίλου (Τὸ τέλος τοῦ), διήγημα, 697, 713.  
 Ἀντιζήλοι (Αἱ) ἐπαρχιακὴ ἡθογραφία, 604, 617, 636, 651.

Βαρομέτρον παράδοξον, 799.  
 Βιβλιοθήκη Ζακύνθου, 436.  
 Βιβλίων (Περὶ) καὶ τῆς ἐξέως τοῦ ἀναγινώσκειν, 745.  
 Βίσμαρκ (Ὁ) κατ' οἶκον, 833.  
 Βλάγος (Ἄγγλος Σ.), 425.  
 Βόλου (Μέχρι), ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις, 505, 521, 537, 560.

Γάλακτος συμπεπικνωμένου (Κατασκευή), 726.  
 Γαμβέττα (Ἐναέριον ταξίδιον τοῦ), 764.  
 Γλώσσα (Παγκόσμιος), 546.  
 Γλώσσης (Σκέψεις περὶ), 630.  
 Γυρισμός (Ὁ), ποίημα, 551.

Δαμοῦδος (Βικέντιος), 561.  
 Δένδρου (Ἡ ἀναστροφή τῆς), 782.  
 Δραματικὰ ἔργα (Πῶς γραφονται τὰ), 529, 548.

Ἐκατομμυρίουχου (Ἀνέκδοτον ἐνός), 694.  
 Ἐκδρομὴ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγῆς, 576, 590.  
 Ἐκλειψίς σελήνης, 518.  
 Ἐλλιοτ (Γεωργία), 665.  
 Ἐμπρηστής (Ὁ), μυθιστόρημα, 432, 444, 460, 478.  
 Ἐρμολογήσεις χειρουργοῦ, 780.  
 Ἐπίθην ἡ ἀγάπη μου, ποίημα, 695.  
 Ἐρμηδιά μου (Ἐ τήν), ποίημα, 455.  
 Ἐρως (Τὸ παιδί καὶ ὁ), 519.  
 Ἐυαγγέλια (Ἀρχαῖα) ἐν Κεφαλληνίᾳ, 765.  
 Ἐσημέριος Τζιλιά (Ὁ) 666, 686, 704, 718, 733, 754, 773, 790, 807, 824, 838.

Ζῶων ἀγρίων (Χρησιμοποίησις) πρὸς ἀλιεῖαν καὶ θήραν, 532.  
 Ζῶων (Προστασία τῶν) ἐν Ἀγγλίᾳ, 567.

Ἐπιτροπία (Ἀγγλική), 815.  
 Ἰθάκης (Ναυτικόν), 631.  
 Ἰσότης (Ἡ μετὰ θάνατον), 782.

Κανάρη (Ἀνέκδοτον περὶ), 814.  
 Κολοκοτρώνης (Θεόδωρος), 769, 786.  
 Κρήτη καὶ Κρήτες, 553, 569, 585, 606, 622, 640, 656, 671, 690, 701, 721, 730, 761, 776, 794, 805, 828.  
 Κρούπ (Ἀλφρέδος), 500.  
 Κίνας ἐν τοῖς στρατοῖς, 471.

Λαμπις (Εὐγένιος), 492.  
 Λιαντός τοῦ ΙΓ' (Ἀνέκδοτα), 846.  
 Λιστ (Ὁ οἶκος τοῦ) ἐν Βαυαρίᾳ, 626.  
 Λιστ (Φραγκίσκος), 449, 466.

Μαγευμένη πέτρα (Ἡ), 661.

Μαθητικὰ περίεργα, 660.  
 Μανδύας (Ὁ) τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, 831.  
 Μάχης (Ἡ περὶ τῆς ἐν Μαραθῶνι) ἀτελεύτητος συζήτησις, 785.  
 Μεσσαλίνα (Ἡ), 452.  
 Μητέρα (Μία), ποίημα, 767.  
 Μονομαχίας (Περὶ), 676.  
 Μόσχος (Ὁ), ἱστορία τοῦ ἐμπορίου αὐτοῦ, 812.

Νάνων (Οἰκογένεια), 614.  
 Ναυτικὸν Ἰθάκης, 631.  
 Νόμων ἑλληνικῶν (Στατιστικῆ), 692.

Ὀδοὶ (Αἱ) τῶν Παρισίων, 583.

Παιδί (Τὸ) καὶ ὁ Ἔρως, ποίημα, 519.  
 Πανουργία (Εὐφυΐς), 846.  
 Παπ' Ἀναστάσις διήγημα, 579, 595, 611, 628, 643.  
 Παρθεναγωγεῖον (Ἑλληνικόν), Δικατερίνης Λασκαρίδου, 513.

Παρίσιοι (Τί τρώγουσιν οἱ), 766.  
 Παρισίων (Αἱ ὁδοὶ τῶν), 583.  
 Παροιμίαι (Σκωτικαί), 647.  
 Πέτρα (Ἡ μαγευμένη), 661.  
 Πιτσαμάνος (Γεράσιμος), 473.  
 Πληθυσμοῦ (Στατιστικῆ τοῦ) τῆς Ἑλλάδος, 843.  
 Πνεῦμα (Τί ἐστὶ), 679.  
 Πουλάρια (Τὰ), κωμῳδία, 493, 509, 525, 541, 556, 571, 588.

Πρόσδος (Ἡ) τῆς Νέας Ἑλλάδος, 708, 723, 739.  
 Προστασία τῶν ζώων ἐν Ἀγγλίᾳ, 567.

Ροκφόρ, 501.

Σημεῖον (Τὸ), ῥωστικὸν διήγημα, 609.

Σημειώσεις: Πληθυσμὸς τῆς Σάμου 440.— Ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἀστιατικῆς τῶν νησιευτῶν, 455.— Εἰσοδήματα τοῦ ἀγγλικοῦ στέμματος, 455.— Ἀντικείμενα κατασκευαζόμενα ἐκ γάρτου, 456.— Πρότασις περὶ καταργήσεως τῶν δημοσίων ἐξετάσεων ἐν τοῖς σχολείοις, 456.— Ταχυδρομικαὶ περιστεραὶ, 456.— Ἡ πίππα τῆς βασιλείσης Βικτωρίας, 456.— Νομισμῶν τῶν πιθήκων, 487.— Ἀναλογία ἀνδρῶν πρὸς γυναῖκας ἐν διαφόροις κράτεσι τῆς Εὐρώπης, 488.— Ἀνέκδοτον περὶ τῆς βασιλείσης τῆς Ἰταλίας, 488.— Σφαιριστικὸς ἀγὼν, 488.— Ἐκτακτὸς θαλασσοπολία, 488.— Στρατιωτικαὶ καὶ γεωργοὶ, 503.— Ποῖα διαπλέσαντα τὸ Σουίτς, 503.— Στατιστικὴ ἐπιβατῶν ἐν Παρισίοις, 503.— Στερεοποίησις τοῦ πετρελαίου, 503.— Νέος τρόπος πρὸς φωτισμὸν τῶν σιδηροδρομικῶν ἀμαξοστοιχιῶν, 504.— Κατανάλωσις πάγου ἐν Ἀμερικῇ, 504.— Φωτοβόλον ἀερόστατον, 504.— Ἀπλεκτὰ ὑφάσματα, 504.— Μεταφορὰ πεπηγότος κριάτος εἰς Ἀυστραλίαν, 519.— Βασίλισσα διδασκουμένη τὴν κεραμεικὴν, 520.— Ἐπιτροπήα σκευῆς τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας, 520.— Καλλιέργεια ὄρυζης ἐν Θεσσαλίᾳ, 520.— Ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία, 520.— Φάρμακον κατὰ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως, 535.— Οἱ σιδηρόδρομοι τῶν διαφόρων κρατῶν, 536.— Ὁ αὐτοκρατορικὸς κώδων τῆς Κολωνίας, 536.— Κατανάλωσις καὶ πρόσδος δημοσίου ἐκ τοῦ καπνοῦ, 536.— Ἡ διωρὴ τῆς Βαλτικῆς, 536.— Πνευματικαὶ σύριγγες μεταξύ τοῦ νέου καὶ τοῦ παλαιοῦ κόσμου, 552.— Διάρκεια ἐπιώσεως παρὰ διαφορῶν πτηνῶν, 552.— Ἀνέκδοτον περὶ Βέρδης, 552.— Κληρονομικότης τῆς μέθης, 567.— Ἐκθεσίς ἀσπρροῦχων ἐν Δρέσδῃ, 568.— Ὁ Βίσμαρκ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς καλλι-

# ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ΄.

Συνδρομή ετησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαφῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἴσους καὶ εἰκοσι ἑπτά φρ. — Γραφεῖον διευθ. Ὁδὸς Σταθμοῦ 32.

5 Ἰουλίου 1897

## ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ

τη ἀπώλεσαν βαθμηδὸν πᾶσαν ἐλπίδα ἐξακρίσεως διπλωματικῆς τέχνης ἐν Βερολίῳ καὶ ἐπεζήτησαν νὰ ἐπιτύχωσι ἄλλως παρά τῇ γερμανικῇ κοινωσίᾳ ὅ,τι ἐπιμόμως τοῖς ἠρνεῖτο ἡ χαλυβδίνη τοῦ Βίσμαρκ ἰδιοτροπία. Ἐνεκαίνισθη λοιπὸν τὸ σύστημα τῆς διαπιστεύσεως παρά τῇ αὐτῇ τοῦ Βερολίνου ὡς πρέσβων προσώπων κινούντων τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον κατὰ τινα οἰονδήποτε τρόπον, ἀνδρῶν παρεχόντων ἐλπίδας, ὅτι ἠδύναντο νὰ καταστῶσι personae gratissimae. Καὶ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀμερικῆς ἐμπιστευθείσης τὴν παρά τῇ αὐτῇ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἀντιπροσωπεῖν τῆς εἰς τὸν δοκιμώτατον τῶν ἱστοριογράφων αὐτῆς ἠκολουθήσαμεν ἀνεπιγνώστως καὶ ἡμεῖς ἐπιφυλάξαντες τὴν ἐν Βερολίῳ πρεσβεῖαν διὰ τοὺς παρ' ἡμῖν ἀριστοὺς τῶν γραμμάτων. Τὸν Ραγκζβὴν διαδέχεται ὁ Βλάχος, καὶ ἂν ἐκεῖνος πρεσβύτης πλέον καὶ κεκοιμητικῶς ἐξ ὑπερπνηρονηταετοῦς δημοσίας ὑπηρεσίας ἐθεωρεῖτο ἐπιτυχάνων ἐν τῇ θέσει, ἣν κατεῖχε, κατὰ μείζονα λόγον ὀφείλομεν νὰ προσδοκῶμεν πλήρη ἐπιτυχίαν παρά τοῦ κ. Βλάχου καταλαμβάνοντος τὴν θέσιν ταύτην ἐν πλήρει ἀκμῇ τῶν δυνάμεων του, ὡς γέρας πανθομολογουμένης εὐδοκίμησεως ἐν παντὶ ἔργῳ, οὐπερ ἐπιλάβετο. Ἄλλως ὑπὸ τὴν ἐποψίαν τοῦ πολυσχιδοῦς τῶν ἐνασχολήσεων ἔχει ὁ κ. Βλάχος μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ προκάτοχόν του. Ἴσως ὁ κ. Ραγκζβὴς μετὰ πλειοτέρας γοργότητος ἐπεδόθη εἰς ἔργα παντοειδῆ καὶ πολλῆς ἀνόμοια, ἀλλὰ μετὰ πλείονος θετικότητος ὁ κ. Βλάχος καὶ ἐπὶ ἰδραϊοτέρων βάσεων σπουδῆς συστηματικωτέρας στηριζόμενος. Ὡστε ἂν ὑπῆρχεν ἰδέα, ὅτι τὸ πολυμερές τοῦ ἀνδρὸς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν κυριωτέρων στοιχείων τῆς ἐπιτυχίας του πρὸς τῇ γερμανομαθείᾳ, ὁ κ. Βλάχος κατ' οὐδὲν μὲν ὑπολείπεται τοῦ προκατόχου του ὡς πρὸς ἐκεῖνο, ὑπερβάλλει δὲ αὐτὸν ὡς πρὸς ταύτην. Ἀπὸ τοῦ 1863 ὅτε μετέφρασεν ἐν τῇ «Χρυσῆ ἑξορίᾳ» τοῦ «Ἄϊνε» μέχρι τῆς παραμονῆς τοῦ διορισμοῦ του, ὅτε ἐξέδωκε τὰ Τραγοῦθια τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, τὸν φιλολογικόν του βίον κατέχει κατὰ μέγα μέρος ἐργασία ἀκαταπόνητος, ὅπως γνωρίσῃ τὸ

Ἄφ' ἧς ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἐσφυρηλάτησεν ἐν τῷ πυρὶ τῶν μαχῶν τοὺς κρίκοις, οἵτινες συνέδεσαν καὶ συγκρατοῦσι τὰ διάφορα τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας τμήματα, ἡ δὲ νίκη διὰ τῆς αἰγλης τῆς ἐθάμβωσε τὸν κόσμον ἐκπεπληγμένον ἐκ τῆς ἀλλεπαλλήλου ἐπιτυχίας, καὶ τὸ κέντρον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας μετετέθη παρά τὸν Σπρέαν, ὁ πρωτεργάτης τοῦ τριπλοῦ θρίαμβου ἀπεσύρθη κατὰ μικρὸν εἰς ἀπομόνωσιν, καὶ ἀφοῦ ἀνέτρεψε τὸ καθεστῶς ἐν Εὐρώπῃ ἐζήτησε νὰ μεταβάλῃ καὶ αὐτῆς τῆς διπλωματίας τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν. Ὅ,τι ἦτο κοινῶς παραδεδομένον ἐν τῷ διπλωματικῷ κόσμῳ ἅς ἀναπόφευκτον καταπρήγεται, ὅ,τι γενικῶς ἐθεωρεῖτο ὡς ἔθιμον ἀνεκινῆζετο, καὶ ἡ τέχνη τοῦ κρύπτειν τοὺς διαλογισμοὺς ἐν τῇ διεθνείᾳ πολιτικῇ ἀπέβη τέχνη τοῦ φανερώμεν αὐτοὺς μετὰ θρασείας εἰλικρινείας. Αἱ ὀρισμέναι ἡμέραι διὰ διπλωματικὰς ἀκροάσεις ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικατεστάθησαν δι' ἐκτάκτων προσκλήσεων εἰς Φρειδριχρούε τοῦ ἐκάστοτε διὰ τὰ γερμανικὰ σχέδια ἀναγκαιούντος πρεσβευτοῦ, εἰς τὰς διὰ ψύλλου πῆδημα διπλωματικὰς ἀνακοινώσεις καὶ ἐπισκέψεις ἐτέθη πρόχωμα εὐπειθές τι καὶ εὐχερίστον ὄργανον, ψιλῶ τίτλῳ μόνον ὑπουργός ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, τὰς δὲ μεγάλας ὑποδοχὰς τοῦ διπλωματικοῦ σώματος παρά τῷ καγκλαρίῳ ἀνεπλήρωσε τὸ ἐτήσιον δαίτηνον ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς ὃ παρακάθηνται μόνον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διπλωματικῶν ἀποστολῶν καὶ ἀπαγορεύεται πᾶσα πολιτικὴ συνδιάλεξις.

ὑπὸ τοιαύτην ἀτμόσφαιραν ἡ πολιτικὴ μικροπνηρία, ἣτις ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ὡς διπλωματικὴ δεξιότης ἐπαθεν ἐξ ἀσφυξίας, ἡ δὲ διπλωματικότης τῶν λόγων, ἣτις ἐξυμνεῖτο ὡς πολιτικὴ ἀγγίνοια καὶ εὐστροφία περιέπεσεν εἰς ἀχρησίαν. Ἄντι τῆς ὡς σωτηρίας θεωρουμένης εὐκαμψίας, ἐθεσπίσθη ἡ ἀκαμψία ὡς μέσον ἐπιτυχίας, ἀντὶ δὲ τῶν περιστροφῶν καὶ ἐλιγμῶν ἡ εὐθὺ ἐπὶ σκοπὸν βάλλουσα παρηρῆσα. Οὕτω τὰ μὴ πρωτεύοντα ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ πολιτικῇ κρᾶ-

τεχνικῆς μορφώσεως, 568.— Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἀναπνοῆς τοῦ κυνός, 568.— Ἄνεκδοτον περὶ Βίσμαρκ, 584.— Δύναμις τῶν ἐργαζομένων ἐν Παναμᾷ, 584.— Ἄνεκδοτον πρίγκιπος Μουσουλμάνου, 584.— Ὁ μορφισμὸς παρά τοῖς ζώοις, 600.— Παραγωγή καὶ χρησιμοποίησις τοῦ γάλακτος ἐν ταῖς ἠνωμέναις πολιτείαις, 600.— Ἄνεκδοτον τηλεγραφικῶν ὑπαλλήλων Γάλλου καὶ Γερμανοῦ, 615.— Τρόπος διαγνώσεως τῆς καλῆς ζυλείας, 615.— Τυφλοὶ ἐν Γαλλίᾳ, 616.— Ὁ μέγας πύργος Ἐιφφελ ἐν Παρισίοις, 616.— Τὸ τυφικίον Λεμπέλ, 616.— Ἐμπόριον δρεπτιῶν ἀνθρώπων, 631.— Βελονοραγία, 631.— Οἰκογένεια Κυπρίων ὑφαντῶν ἐν ἀγγλικῇ ἐκθεσῇ, 632.— Κατάλογος ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, 632.— Ὁ ζυδερκεια τυφλοῦ, 632.— Τύποι παλαιοῦ καὶ νέου πολεμικοῦ πλοίου, 663.— Ἡ Ὀθωμανικὴ Καραφατμά, 663.— Στατιστικὴ βρωσσικοῦ κληροῦ, 663.— Οἱ ἐν πολέμῳ καὶ οἱ ὑπὸ νόσων θνήσκοντες, 663.— Τὸ Ἐδιμβούργον ἀ' Ἀθῆναι τοῦ Βορρᾶ, 663.— Ὁ ἀμείαντος ὡς προσυλακτικὸν κατὰ τοῦ πυρός, 664.— Ἄνεκδοτον περὶ Γερμανοῦ λογογράφου, 664.— Μανδύας ἐκ πτῖλων παραδεισίων πτηνῶν, 680.— Μακροβιότης πτηνῶν, 680.— Ἀνάπτυξις τοῦ Βερολίνου, 680.— Εἰσαγωγή ὀπωρῶν εἰς Ἀγγλίαν, 680.— Ἐπιπλα Ὀρφέμαπα, 696.— Ἡ ἀρχὴ τῆς λαϊμητόμου, 696.— Κέρδη ἠθοποιῶν, 696.— Ὁ τηλεγράφος τῶν χειροκτιῶν, 696.— Ἄνεκδοτον περὶ τοῦ ποιητοῦ Scheffel, 712.— Οἱ ἄρχοντες τοῦ Μαρόκκου καὶ ὁ λαός, 712.— Ἄνεκδοτον περὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Οὐγγαρίας Τίτσα, 712.— Κινεζικαὶ ἐφημερίδες ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ, 727.— Μέγα ὑδραγωγεῖον ἐν Ἀπουλίᾳ, 727.— Μέγας φιλόανθρωπος Ἑβραῖος, 728.— Ἐκποίησης τῆς παρουσίας τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου, 728.— Ἄνεκδοτον τοῦ Μασσενέ, 728.— Τὸ βιβλίδιον τῆς Ἀδελίνης Πάττη, 728.— Ἐπιφάνεια τῶν πέντε ἡπείρων, 744.— Μέλισσαι τῆς Τασμανίας, 744.— Εὐλα κοπτόμενα ὑπὸ τοῦ Γλάδστονω, 744.— Τρόπος διαγνώσεως τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης, 744.— Διαγωνισμὸς πρὸς κατασκευὴν λυχνίας ναφθαλαίου, 767.— Ἄνεκδοτον περὶ Νεϊβουρ, 767.— Γερμανοὶ μετανάσται, 768.— Ἄνεκδοτον περὶ Καρριέρ-Μπιλέξ, 768.— Ἐπιτραπέζιος ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος, 783.— Κέρδη τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ χαλυβουργεῖων Βάστεμερ, 783.— Δύναμις ἀπάσων τῶν ἐν τῇ ὑψηλίῳ μηχανῶν, 783.— Ἐκθεσις ὧν διατετηρημένων, 783.— Ἀπονουτὴ τοῦ παρασήμου τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λιόντος, 783.— Καταγωγή τοῦ Δίκενς, 784.— Ἄνεκδοτον περὶ τοῦ ναυάρχου Jauréguiberry, 784.— Δαπάναι πρὸς

ἐκχριστιανισμὸν τῶν ἐθνικῶν, 800.— Χρησιμοποίησις τῆς δυνάμεως τῶν καταρρακτῶν τοῦ Νιαγάρα, 800.— Τὸ κανόνιον Ζαλίνσκη, 800.— Στατιστικὴ ταχυδρομείων ἐν Γαλλίᾳ, 800.— Συλλογὴ κηρίων ἐκτύπων καρπῶν τοῦ τροπικοῦ, 816.— Ἡ οὐμίγη τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ φωτιστικαὶ ἑταιρίαι, 816.— Παραγωγή κατόπτρων, 816.— Ἀμνησιακία τοῦ Λουδοβίκου Β' τῆς Βαυαρίας, 834.— Περιουσία τοῦ Ρότχιλδ, 834.— Ἀξία τῶν ἐκθεμάτων τοῦ Βατικανοῦ, 832.— Τὸ σύκαρον ὡς προσυλακτικὸν τοῦ κράτους, 832.— Ἄνεκδοτον περὶ Καραϊσκάκη, 832.— Ἄνεκδοτον περὶ Δεσπότη, 832.— Αὐτογράφων Τεννυσσῶνος, 847.— Ὁραὶ ἐργάσιμοι τῶν παιδῶν ἐν Ὀλλανδίᾳ, 847.— Ἄνεκδοτον περὶ τοῦ διαδόχου τῆς Γερμανίας, 847.— Εὐφυσιολογία τοῦ ποιητοῦ Burns, 848.— Παμμεγίστη σχεδία, 848.— Ἄνεκδοτον περὶ Γρεβύ, 848.

Σίκαλη (Ἡ), μυθολογία ἐκ τῆς δημόδους παραγωγῆς τῆς λέξεως, 743.  
 Σκωτικὰ ἀνέκδοτα, 646.  
 Σκωτικαὶ παροιμίαι, 647.  
 Στυγὸς (Ἐκδρομὴ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς), 576, 590.  
 Συμβουλαὶ πρὸς ἀδελφόν, 502, 518, 535, 551, 583, 599, 615, 630, 662, 695, 727.  
 Σύριγις (Ταχυδρομικῆ) μεταξύ Δούβρου καὶ Καλαί, 534.  
 Σπραγίς... ἐξ οὐρανοῦ, 814.  
 Σχολεῖον (Τὸ) τοῦ κόσμου, 711.  
 Σχολεῖον Ὑπαξιωματικῶν, 797.

Ταξείδιον (Ἐναίριον) τοῦ Γαμβέττα, 764.  
 Τάφοι (Οἱ) τῶν ἀρχαίων, 441, 458, 481, 489.  
 Τηλεγραφικὴ ἐχεμυθία (Ἡ), 798.

Ὑπαξιωματικῶν (Σχολεῖον), 797.

Φιλόανθρωπος (Ἐξογος), 845.  
 Φιλοσοφία (Πρακτικῆ), 440, 455, 472, 487, 503, 519, 535, 552, 567, 583, 600, 615, 631, 648, 680, 727, 744, 767, 782, 799, 816, 834, 847.  
 Φριδερίκου τοῦ Β' (Ἄνεκδοτον), 781.

Χειρουργοῦ (Ἐξομολογήσεις), 780.  
 Χρησιμοποίησις ζώων ἀγρίων πρὸς ἀλείαν καὶ θῆραν, 532.

Ψέμμα (Τὸ καλὸ) ποιητικῶν, 613.

### ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ «ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ»

κατὰ τὸ ἔτος 1897.

Αἱ κυρίαι: Αἰκατερίνα Λασκαρίδου, Ἀρσινόη Παπαδοπούλου, Σοφία Σιλεϊμαν.  
 Οἱ κύριοι: Χ. Ἄννινος, Μιχ. Γ. Ἀντωνόπουλος, Ν. Χρ. Ἀποστολίδης, Π. Χρ. Ἀποστολίδης, Σάββας Ἀποστολίδης, Δ. Βικέλας, Ἀγγελος Βλάχος, Ν. Κ. Γουλιμῆς, Μιχ. Δαμιράλης, Α. Διομήδης Κυριακῆς, Ἐμμανουὴλ Δραγοῦμης, Γεώργιος Δροσίνης, Νεοκλῆς Καζάλης, Δ. Κακλαμάνος, Σ. Ν. Καραβίτης Χρ. Π. Κορύλλος, Ἀριστοτέλης Π. Κουρτίδης, Κάρολος Κρουμβάχερ, Κωνστ. Ν. Κωστής, Σπ. Π. Λάμπρος, Μίνως Λάπας, Ἄντ. Μηλιαράκης, Σπ. Μηλιαράκης, Μιχ. Μητσάκης, Ν. Γ. Μοσχολάκης, Σπυρίδων Παπανέλης, Κωστής Παλαμάς, Ἰω. Πανταζίδης, Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος, Ν. Γ. Παράσχος, Α. Ρ. Ραγκαζῆς, Ἐμμ. Ροϊδης, Ἀριστείδης Ν. Ρούκης, Κωνσταντ. Ν. Σάθας, Ἰω. Πολέμης, Ν. Γ. Πολίτης, Ἀρκαδίου Σκυλίτσης, Γεώρ. Σουρῆς, Ἰω. Α. Σούτσος, Χρήστος Τ. Τασ, Γ. Κοζάνης Τυπάλδος, Π. Ι. Φέρμπος, Ι. Φουστάνος, Γεώρ. Χατζιδάκης, Θ. Δὲ-Χελδράιχ, Ν. Ἰβρός.

ἐλληνικόν τὰ ἀριστουργήματα τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ προσοικειωθῆ τὰς εὐχύμους γερμανικὰς ἐννοίας ὑπὸ τὸ προκλητικὸν ἔνδυμα τῆς μητρικῆς γλώσσης. Διὰ τοῦ κ. Βλάχου ἐγγώρισεν ἡ ἑλληνικὴ σκηνὴ τὸν Κοτσεβού καὶ δι' αὐτοῦ ἀνεπιβίβασθη ὁ *Klavdijus* τοῦ Γκαίτε ἐπ' αὐτῆς. Εἰς αὐτὸν ὀφείλομεν τὴν ἀρίστην τῶν μεταφράσεων τοῦ *Nathan* τοῦ *Sogou* τοῦ Λέσιγγ καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας τοῦ Μενδελσώνοιο Βαρθόλδη. Ἡ ἐξελληνισμὸς μάλιστα τοῦ τελευταίου τούτου ἔργου δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀπλή μετάφρασις, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπεξεργασία αὐτοῦ. Τοῦτο πρῶτος ἀνεγνώρισεν αὐτὸς ὁ γερμανὸς ἱστοριογράφος, καὶ ὅταν λαβὼν τὸν πρῶτον τόμον διεξῆλθεν αὐτὸν καὶ ἐμελέτησε τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Βλάχου ἐπενεχθείσας διορθώσεις ἐν τῷ κειμένῳ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν θερμὴν εὐχαριστήριον ἐπιστολήν, ἐν ᾗ δικαιολογούμενος διὰ τὰ λάθη εἰς αὐτὴν περιέπεσε καὶ εἶτα ἀπαριθμῶν τὰς ὑπ' αὐτοῦ ὡς συζητησίμους θεωρουμένας ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Βλάχου γενομένων διορθώσεων προσέθετε: « Πρὸς τούτοις » ὡς μοὶ ἐδειξατε καὶ πραγματικὰς πλάνας » καὶ ἀβλεψίας περὶ τὴν ἀφήγησιν, ὡς ἀσμένως θέλω διορθῶσαι ἐν ἐπιτασσομένῳ πινάκι, » ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε δυνατόν. Δι' ἐμὲ τὸ » μᾶλλον εὐχάριστον θὰ ἦτο ἂν δὲν εὐρίσκοντο ἐν τῷ κειμένῳ ».

Τοιαύτη ἀφοσίωσις τοῦ κ. Βλάχου πρὸς τὴν γερμανικὴν φιλολογίαν τῷ ἐδημιούργησεν ἤδη θέσιν ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανίᾳ, ἡ δὲ γερμανικὴ κυβέρνησις ἐκτιμῶσα κατ' ἀξίαν τοῦτο, ἀπένευμεν αὐτῷ κατὰ τὸ 1876 ἀδιὰ τὰ φιλολογικὰ του ἔργα» τὸ παράσημον τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ. Καὶ ὡς ἀνέλαβε νὰ μεταγγίσῃ χυμούς ζωογόνους ἐκ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας εἰς ἑλληνικὰς διανοίας, οὕτω προσεπάθησε τὸ καθ' ἑαυτὸν νὰ γνωρίσῃ καὶ εἰς τοὺς γερμανοὺς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, τὴν γλώσσαν τῆς, τὴν φιλολογίαν τῆς, τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τῆς καὶ τοὺς ἐπισήμους ἀνδράς τῆς. Ὡς συντάκτης τῶν περὶ Ἑλλάδος ἀρθρῶν ἐν τῷ ἐγκυκλοπαιδικῷ λεξικῷ τοῦ Βροκχάου ἐπῆρξεν ἡ ἐνοῦσα τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ μεγάλου γερμανικοῦ κοινοῦ γέφυρα, ὡς ὑπῆρξεν ὡς μεταφραστῆς τῶν γερμανικῶν ἀριστουργημάτων τ' ἀνάπαλιν δι' ἡμᾶς. Δύναται δὲ καὶ ἔτι πλέον νὰ θεωρηθῆ, ὡς ὁ εἰς Γερμανίαν εἰσηγητῆς τῆς νεοελληνικῆς, ἥς ἐξέδωκε πρὸς χρῆσιν τῶν Γερμανῶν χρησιμὰς καὶ γραμματικὴν τὸ τέταρτον ἤδη προ διετίας ἐκδοθείσαν. Ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐνῶν τὰς δύο χώρας καὶ δύο λαοὺς ἀνὴρ συνεδέετο στενῶς πρὸς πάντα ἐπίσημον καὶ διακεκριμένον Γερμανὸν ζήσαντα ἐν Ἑλλάδι. Καὶ ποτε μὲν ἡ σχέσις του αὐτῇ τῷ προσεπόρισε τῶν μικροραδιοῦργων τὰς ταπεινὰς συκοφαντίας, ἀλλ' οἱ

γνωρίζοντες αὐτόν, ἡ οἱ ἐν Γερμανίᾳ διατρέψαντες, εὐκόλως ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ἡ σχέσις αὐτῆ ἐστηρίζετο μόνον ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἀγχιστείας του πρὸς τὸν γερμανικὸν πολιτισμὸν.

Εἶνε δὲ περιέργον πῶς ὁ κ. Βλάχος ἐν καὶ ἡμισυ μόνον ἔτος διατρέψας ἐν Γερμανίᾳ ὡς σπουδαστῆς, ὄχι μόνον ὡς ἀριστα τὴν γλῶσσαν ἐξέμαθεν, ἀλλὰ καὶ ἐποτίσθη οὕτως εἰπεῖν ὅλην τὴν θετικότητα τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος καὶ τῆς γερμανικῆς παιδείας, καθὼς οὐκ ἔχει φαίνεται ἐκ φύσεως τὸ δῶρον τῆς ταχέως ἐξοικειώσεως μετὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλολογίαν τῶν προνομιοῦχων ἐν πολιτισμῷ λαῶν. Διότι τίς θὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ κ. Βλάχος, ὅστις ἀναμφισβήτητος εἶνε ὁ πρῶτανος τῶν δοξίμων μεταφραστῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς καὶ εἰς ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν τελειότερον γραφόντων τὴν γλῶσσαν ταύτην, οὐδέποτε ἐξῆσεν ἐν Γαλλίᾳ εἰμὴ μόνον ἐβδομάδας τινὰς περιοδικῶς χάριν περιηγήσεως! Καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦ 1852 ὅτε ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον τοῦ ἔργου, μετάφρασιν τινὰ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἐν τῇ « Ἐφημερίδι τῶν Μαθητῶν » τῇ κατόπιν « Ἐφημερίδι τῶν φιλομαθῶν » κληθείση, μέχρι σήμερον, ὅτε δημοσιεύει τὴν μετάφρασιν τοῦ « *Εμρηστοῦ* ἐν τῇ « Ἐστία », ὁ κ. Βλάχος δὲν ἔπαυσεν ἀντλῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας τροφὴν διὰ τοὺς « Ἕλληνας. Χάριν τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς διεσκέυασεν τὴν *Suzor* τοῦ *Soudou* δάκην ἐκ τῆς κωμῆδος τοῦ *Thiboust*, ἥτις φέρει τίτλον *Un mari dans du coton*, τὴν *Apat* τῆς *Ζηλοτυπίας*, ἥτις μετεβαπτίσθη μὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν, κατὰ τὸ πατροπαράδοτον σύστημά των ὁ κ. *Κρομμύδας*, τιτλοφορεῖται δὲ γαλλιστί « *Une tasse de thé* », τὴν *Μαγνητιζομένην*, ἥτις γαλλιστί ἐπιγράφεται « *Les cheveux de ma femme* » καὶ τόσα ἄλλα δραματικὰ ἔργα, ἐξ ὧν δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῶσιν ἡ κωμῆδια τοῦ *Labiche* *Πρὸς τὸ θεαθῆναι* (*Poudre aux yeux*) καὶ ἡ τραγωδία τοῦ *Pichat* *Αερίδας ἐν Θερμοπέλαις*. Τῶν δὲ μυθιστορημάτων, ἅτινα μετέφρασεν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς ἀπὸ τοῦ 1857, ὅτε μετέφρασεν ἐν τῷ τότε ὑπὸ τοῦ κ. *Ματαράγκα* ἐκδοθέντῳ « *Ἀθηναίῳ* » τὴν *Balzer* τῆς *Sand*. Ἡ πρώτη του δὲ αὕτη μετάφρασις μυθιστορήματος συνδέεται καὶ μετὰ τὴν παρ' ἡμῖν εἰσαγωγὴν τῆς λέξεως *θεσποινίς* ἣτις ἐκτοτε ἐπεκράτησεν. Ἡ σχέσις του ὅμως πρὸς τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς μεταφράσεις, διότι καὶ ἀριθμὸν τινὰ γαλλικῶν ποιημάτων ἐδημοσίευσεν, καὶ κωμῆδιαν ἀναβιβασθεῖσαν ἐπὶ τῆς ἀθηναϊκῆς σκηνῆς ἔγραψε γαλλιστί, καὶ Λεξικὸν ἑλληνογαλλικὸν συγγράψας ἐξέδωκεν.

Ὁ ἀκούων ἐν τούτοις, ὅτι ὁ κ. Βλάχος ἐδη-

μοσίευσεν τὸ πρῶτον τοῦ ἔργου ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ χαριτολόγου μακαρίτου Πανταζῆ ἐκδομένῃ ἔφημερίδι τῷ 1852 ἠθέληεν ἴσως ὑποθέσει, ὅτι πρὸ πολλοῦ φέροι εἰς τὴν χάριν του ἡμισυ αἰῶνα. Καὶ ὅμως τότε ἦτο μόλις δεκατετραετής, διότι ἐγεννήθη τῷ 1838, καὶ δὲν εἶχε συμπληρώσει τὸ εικοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας του ἔτος ὅτε τῷ 1859 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς νομικῆς μετὰ τὸν βαθμὸν ἀριστα, ἔγραψε δὲ καὶ τὴν μετὰ ἐν ἔτος ἐκδοθείσαν ἐναίσιμον διατριβὴν του *περὶ ὀρκωτικοῦ συστήματος* καὶ διωρίσθη ἀκόλουθος τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν. Οὕτως ἤρχισεν τὸ διπλωματικὸν του στάδιον ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ διέκοψε τῷ 1863, ὅτε ἐπιστρέψας ἐκ Γερμανίας διωρίσθη ὑπουργικὸς γραμματεὺς ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, μέχρι οὗ τῷ 1875 ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὡς τμηματάρχης τοῦ τμήματος τῶν συνθηκῶν, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη, διὰ χειρὸς στιβαρὰς ἀναλαβόντος τότε τὴν κυβερνησιν μετὰ τὴν θύελλαν τῶν στηλιτικῶν. Ἄλλ' εἶνε περιέργον, ὅτι ἡ πρώτη καὶ μόνη θέσις, ἣν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καθείξεν ὁ κ. Βλάχος ἦτο κατὰ τὸ 1861 ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον ἡ τοῦ ἀκολουθοῦ τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας ἐν Βερολίνῳ, ὅπου μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ἐπανερχεται ὡς πρέσβυς.

Ἐν γένει ὡς ὑπάλληλος ὁ κ. Βλάχος δύναται νὰ σεμνύνηται ἐπὶ τῷ σταδίῳ του. Διότι καὶ ἡ ὑπηρεσία του ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ὑπῆρξεν, ὡς ἡ ἐν τῷ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκ τῶν εὐδοκίμωνάτων. Διορισθεὶς τῷ 1865 τμηματάρχης τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον Χριστόπουλον ὑπουργόν, ἐργάσθη μετ' ἀξιοθαυμάστου ζήλου εἰς τὴν συντάξιν πλήρους ὅλου συστήματος ἀναδιοργανώσεως τῶν δύο τούτων κλάδων τῆς ἐθνικῆς παιδείας. Τὰ νομοσχέδιά του ὅμως ἐκεῖνα, προῖον μακρῆς μελέτης καὶ ἐργασίας ἐυσυνειδήτου, εἰσαχθέντα εἰς τὴν βουλὴν δὲν ἐπιψηφίσθησαν ὑπ' αὐτῆς ἀρνηθείσης τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ μέγα ἐπικληθὲν ὑπουργεῖον τοῦ Κουμουνοῦρου, ὅπερ συγκατέλεγε μετὰ τῶν ὑπουργῶν του τὸν νῦν πρωθυπουργόν, τὸν Δ. Βότσαρη, τὸν Χ. Χριστόπουλον καὶ ἄλλους ἀληθῶς ὑπερόχους ἀνδράς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπογοητευμένος ὁ κ. Βλάχος παρητήθη τῷ 1865 διὰ νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ὡς ὑποψήφιος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀττικῆς, ἐκτοτε δὲ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου, καίτοι πολλάκις ἐγένοντο αὐτῷ προτάσεις περὶ τούτου.

Ἴδου δὲ πῶς παρὰ τὸν δημόσιον ὑπάλληλον ἀνακύπτει ὁ πολιτευόμενος. Ἀνήκων εἰς οἰκογένειαν ἐκ τῶν πρωτεύουσῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ υἱὸς τοῦ διαρκῶς ἐκλεγομένου βουλευτοῦ

ἐξ Ἀττικῆς καὶ πολλάκις ὑπουργοῦ χρηματικῆς Σταύρου Βλάχου, ἀπεράσισε νὰ πολιτευθῆ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος. Ἀπὸ τοῦ 1865 ἤρξατο ἐκτιθέμενος εἰς ἐκάστην ἐκλογικὴν πάλην ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ ἀπέτυχεν ἀπαξ μὲν ὡς δήμαρχος Ἀθηναίων, τετράκις δὲ ὡς βουλευτής, πάντοτε πρῶτος ἐπιλαχῶν δι' ὀλίγας μόλις ψήφους. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐτίμα αὐτὸν ἐκάστοτε διὰ πλειονοψηφίας ἐπιφθόνου, ἀλλ' οἱ χωρικοὶ δῆμοι μετέβαλον τακτικῶς τὸ ἀποτέλεσμα. Διότι οὐδέποτε ὁ κ. Βλάχος συγκατετέθη νὰ μετέλθῃ τὰς συνήθεις ἐκείνας ψευδοπεριποιήσεις τῶν ὑποψηφίων πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς, ἂν δὲ ἡ γενετήρια πόλις ἐξέλεγεν αὐτὸν πάντοτε, τοῦτο προήρχετο ἐκ τῆς εἰδικῆς περιστάσεως, ὅτι ἦτο τὸ κατ' ἐξοχὴν τέκνον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀπετέλει τὸ καύχημα τῆς πόλεως. Ἐπρεπε δὲ νὰ ἔδῃ τις τὸν λαὸν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας πῶς ἐγκαταλείπων τὴν ἐργασίαν του καθ' ἣν ὦραν διήρχετο ἐξωθεν τῶν ἐργαστηρίων ὁ κ. Βλάχος συνέλαβεν αὐτῷ μετ' ἀνυποκρίτου ἀγάπης ἐπὶ τῷ διορισμῷ του, διὰ νὰ πειθῆ πόσον ὁ καθαρῶς ἀθηναϊκὸς πληθυσμὸς τῆς πρωτεύουσας εἶνε πάντοτε ὑπερήφανος ἐπὶ τῇ ὑπερόχῳ ἀξίᾳ τοῦ διαπρεποῦς συμπολίτου ἡμῶν. Ἡ ἀγάπη αὕτη τῶν Ἀθηναίων διετρανώθη κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1885 κυρίως. Ὁ λαὸς οἶονεὶ μετανοῶν διὰ τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπανειλημμένως προσγενομένη ἀδικίαν τῷ κ. Βλάχῳ, ὃν ἐπότισε τὴν πικρίαν τόσων ἐκλογικῶν ἀποτυχιῶν, ἐξέλεξε ἐπὶ τέλος πανηγυρικῶς βουλευτὴν, αὐτὸν καὶ μόνον ἐκ τοῦ ὅλου ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ, κατὰ τὴν 7 Ἀπριλίου. Εἰς τὸ ρεῦμα τῆς γενικῆς ἐκείνης κατακραυγῆς ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως, ἥς ὑποψήφιος ἐξετίθετο ὁ κ. Βλάχος, μόνος αὐτὸς ἀντέσχε καὶ δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ δσημέραι ἐξογκουμένου χειμάρρου τῆς ἀντιδημοτικότητος, ἣν εἶχε γεννήσει συκοφαντομένη ἡ οικονομικὴ πολιτικὴ τοῦ κ. Τρικούπη

Εἰς τὰς πάλαι ὅμως ἀλληπαλλήλους ἀποτυχίας ἐκεῖνας ὀφείλει καὶ τὴν πρώτην μετὰ τοῦ νῦν προέδρου τῆς Κυβερνήσεως γνωριμίαν του. Διότι ἐπιλαχῶν δι' ὀλίγας ψήφους τῷ 1865 προσῆλθεν εἰς τὸ πρὸς ἐξέλεξιν τῆς ἐκλογῆς Ἀττικῆς τμήμα τῆς Βουλῆς, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν ἀνάγκην τῆς παραδοχῆς καὶ ἐκτου βουλευτοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἥτις τότε μόνον διὰ πέντε βουλευτῶν ἀντεπροσωπεύετο ἐν τῷ κοινοβουλίῳ. Ὁ κ. Τρικούπης μέλος τότε τοῦ ἐξελεγκτικοῦ ἐκείνου τμήματος ἐξετίμησε μεγάλως τὰς γνώσεις τοῦ ἐνισταμένου ὑποψηφίου καὶ ἐσχετίσθη τὸ πρῶτον μετ' αὐτοῦ. Ὅτε δὲ τῷ 1867 ἐγένετο ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῷ προσήνεγκε τὴν θέσιν γραμματέως πρεσβεί-

ας, ἣν ἀπεποιήθη ὁ κ. Βλάχος προτιμήσας ταύτης τὴν ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῆς Ἐκπαιδεύσεως τμηματάρχην.

Μετὰ εἴκοσιν ὄλα ἔτη ὁ τότε ἐπιλαχὼν βουλευτὴς Ἀττικῆς ἐκτεθεὶς ὡς ὑποψήφιος μὲ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀρχῶν τοῦ κ. Τρικούπη εἰσήλθεν εἰς τὴν βουλὴν ἐπιτυχῶν, καὶ τὰς γνώσεις ἐκείνας, ἃς ἐξετίμησεν ὡς ἀπλοῦς βουλευτῆς Μεσολογγίου πολλαπλασιασθεῖσας ἔκτοτε ἐχρησιμοποίησεν ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Διότι ὡς βουλευτὴς ὁ κ. Βλάχος ἀνήκων εἰς τὴν εὐάριθμον μὲν ἀλλ' ἐρρωμένως ἀγωνισθεῖσαν ἀντιπολίτευσιν κατὰ τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Δηλιγιάννην ὑπουργεῖου ἔλαβε πάντοτε ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν κυρίως ζητημάτων τὸν λόγον καὶ ὠμίλησε μετὰ δυνάμει καὶ παρρησίας ἀξιοζήλου, οἱ δὲ λόγοι του κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν ἀφορῶντων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπουργεῖου τῶν ἐξωτερικῶν νομοσχεδίων, προῖόν μελέτης εὐσυνειδήτου, καὶ γνώσεων εὐρείων, καὶ πείρας μακρᾶς διεκρίθησαν ἐπὶ λεπτότητι παρατηρήσεων καὶ... εἰρωνείας.

Ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην ὡς ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργεῖου τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπῆρξε πρότυπος τοιοῦτου. Διηύθυνε τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ὡς γενικός γραμματεὺς ἐν καιροῖς χαλεποῖς καὶ κρίσιμοις διὰ τὸ Ἔθνος, παρηκολούθησε τὸν κ. Δηλιγιάννην εἰς τὸ βερολίνειον συνέδριον καὶ συνειργάζετο μετὰ τοῦ Κουμουνοῦρου ὡς ὑπάλληλος τῆς ἰδιαίτερας ὄλης ἐμπιστοσύνης, κατὰ τὴν πρὸ τῆς προσαρτήσεως τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἐποχὴν. Ὑπηρετήσε δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ διαμονῆς του ὑφ' ὄλους τοὺς πρωθυπουργοὺς, ἐκτὸς τοῦ μακαρίτου Ζαΐμη, πάντοτε ἐν στενωπᾷ συναφείᾳ μετ' αὐτῶν καὶ ἐκτελῶν τὴν ἐμπιστευτικὴν ὑπηρεσίαν. Τοῦτο συνήθως διεγείρει τὴν δυσπιστίαν τῶν νέων ὑπουργῶν πρὸς τοὺς τοιοῦτους ὑπαλλήλους, θεωρουμένους ὡς ὄργανα τῆς πολιτικῆς τῶν προκατόχων, καὶ οὐχὶ σπανίως ἡ κομματικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλει χεῖρα ἐπ' αὐτῶν. Ὁ δὲ ἀείμνηστος Κουμουνοῦρος, ὅστις ὑπερηγάπα τὸν κ. Βλάχον, εἰκονικώτατα ἐζωγράφησε τὴν πολιτικὴν ταύτην παρεκτροπὴν. Τοῦ κ. Βλάχου ἐπιμένοντος ποτὲ εἰς τὴν διατήρησιν προξενικοῦ τινος ὑπαλλήλου ἔχοντος ἀρίστως ἐκ τῆς ὑπηρεσίας συστάσεις, ὁ Κουμουνοῦρος ἀντέτεινε λέγων αὐτῷ νὰ παρασκευάσῃ τὸ διάταγμα τῆς ἀπολύσεως ἐκείνου, διότι τοῦτο ἦτο ἀπαίτησις τριῶν βουλευτῶν.

— Ἄλλ' ἐὰν ἔλθουν αὖριον οἱ βουλευταί, κ. Πρόεδρε, καὶ σὰς ζητήσουν τὴν ἰδικήν μου ἀπόλυσιν, τί θὰ κάμετε; ἠρώτησε σχεδὸν ἀγανακτῶν ὁ κ. Βλάχος.

— Καὶ θαρεῖς πῶς θὰ σὲ κρατήσω; ἀπήντησε μετὰ στοργῆς μειδιῶν ὁ γλυκύτατος.

Ἐν τούτοις ὑπὸ τοιαῦτα ἔθιμα πολιτικῆς διοικήσεως ὁ κ. Βλάχος παρέμεινεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν, ἐνῶ δεκάκις ἴσως ἐκυκλοφόρησεν ἡ περὶ ἀπολύσεώς του φήμη, οὐδέποτε ἐπαληθεύσασα ἀκριβῶς διότι ἡ ὑπηρεσία εἶχεν ἀνάγκη αὐτοῦ. Καθόσον οὕτω διακεκριμένος ὑπάλληλος εἶχεν ἀποβῆ, ὥστε ὁ μακαρίτης Κουμουνοῦρος συνείθιζε νὰ λέγῃ, ὅσακις ἐγίνοντο διπλωματικαὶ μεταβολαί, ὅτι τὸ μόνον κώλυμα διὰ τὴν ἔκτοτε προαγωγὴν του εἰς πρέσβυν ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἀξία του.

— Ἐεῦρεῖς πῶς τῷπαθες σὺ; εἶπε ποτὲ πρὸς αὐτὸν τὸν κ. Βλάχον. Ἦσαν τὸν Σαράβα εἰς τὰς Καλάμας ἄλλοτε, ὅπου ἔπαιζε τόσῳ καλὰ *μπυλιάρδο*, ὥστε κανεὶς πλέον δὲν ἔπαιζε μαζὴ του καὶ ἔχασε ὁ ἄνθρωπος τὴ διασκέδασί του.

Ἄλλ' ἃς ἔλθωμεν εἰς τὸν ἄνδρα τῶν γραμμάτων. Ἡ φιλολογικὴ δραστηριότης τοῦ κ. Βλάχου δύνανται, παραλειπομένης τῆς μεταφραστικῆς του παραγωγῆς, νὰ θεωρηθῇ τρισυπόστατος. Ἐστράφη περὶ τὴν λυρικὴν ποίησιν, τὴν συγγραφὴν κωμωδιῶν καὶ τὴν δημοσιογραφίαν. Ἄλλ' ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις διακεκριμέναις φάσεσι παρενεβλήθη κατὰ περιόδους ὁ κριτικὸς διὰ διαφορῶν μελετῶν, ὅτε μὲν ἀποκομίσας δάφνας, ὅτε δὲ ἀποδοὺς δικαιοσύνην εἰς ποιητὰς λησμονηθέντας, καὶ ἄλλοτε ἀναλαθὼν ἀγῶνα δεινὸν καὶ πείσιμονα. Εἰς τὴν πρώτην περίοδον ἀνάγεται ἡ τῷ 1865 ἐν τῷ Ροδοκανακίῳ φιλολογικῷ ἀγῶνι βραβευθεῖσα πραγματεία του *Περὶ τοῦ ὁμηρικῶν ζητήματος*, εἰς τὴν δευτέραν αἱ μελέται του περὶ *Παραγιώτου Σούτσου*, *Ἰωάννου Καρασοῦτσα*, *Γεωργίου Τερτζετή* καὶ *Γεωργίου Χ. Ζαλοκώστα*, εἰς τὴν τρίτην δὲ ἡ περίφημος μετὰ τοῦ κ. Ἐμ. Ροΐδου ἔρις του περὶ ποιήσεως καὶ τοῦ παραγωγῶ ταύτης αἰτίου, ὅπερ οὗτος μὲν ἀνεύρισκεν ἐν τῇ περιθαλλούσῃ τὸν ποιητὴν κοινωνικῇ ἀτμοσφαιρᾷ, ἐκεῖνος δὲ ἐν τῇ ἐμπνεύσει, τῷ ἐγγενεῖ ἐκείνῳ σπινθῆρι, οὐτινος ἀνομοίως ἔλαχον παρὰ τῆς φύσεως οἱ θνητοί.

Ὡς λυρικὸς ποιητὴς ὁ κ. Βλάχος ἐφάνη κλείσας τὸ στάδιον του πρὸ δωδεκαετίας. Τῷ 1875 ἐξέδωκεν εἰς ἓνα τόμον τὰ καλλίτερα τῶν λυρικῶν του ποιημάτων καὶ ἔκτοτε ἔπαυσε γράφων. Οἱ τελευταῖοι στίχοι του φέροντες τὴν χρονολογίαν ταύτην ἀπευθύνονται «τῷ φίλῳ Ἀχιλλεῖ Παράσχῳ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ποιήματός του *Νεπροῦ παράπορον*». Μετὰ τοῦ περιπαθοῦς λυρικοῦ μας εἶνε ἀληθές, ὅτι σπανίως συνητήθη ὁ κ. Βλάχος ἐν τῇ ἀντιλήψει τῶν κύκλῳ ἀντικειμένων καὶ τῇ ἐκδηλώσει τῶν αἰσθημάτων, μίαν δ' ἐκ τῶν σπανίων περιστάσεων εἶνε αὕτη ἡ προκληθεῖσα ἐκ τοῦ μελαγχολικοῦ ποιήματος ἐκείνου, ὅπερ καὶ εἰς τοῦτον ἐνέπνευσε μελαγχολ

λικὰς τὰς τελευταίας δημοσιευθεῖσας στροφάς του. Κατὰ τὰ ἄλλα τὸ φιλολογικὸν στάδιον τῶν δύο ποιητῶν ὑπῆρξεν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον καὶ μόνον ἅπαξ ἔσχε κοινὴν περιπέτειαν, ὅτε ὁ βασιλεὺς θέλων νὰ δείξῃ τὸ πρὸς τὴν νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν ἐνδιαφέρον του ἀπένευσε τῷ 1871 συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρους ἀπὸ ἰδίας πρωτοβουλίας τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τοῦ Σωτήρος «διὰ τὰ φιλολογικὰ αὐτῶν ἔργα». Ἦσαν ταῦτα τὰ πρώτα, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἑλληνικὰ παράσημα, ἄτινα ἀπενέμοντο διὰ φιλολογικὴν παραγωγὴν.

Ἄν κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος ἐτόνισε καὶ πάλιν τὴν λύραν τοῦ ὁ ποιητῆς εἶνε ἀγνωστον. Ὁ διπλωμάτης ἐτήρησεν ἐπιμελῶς τὸ μυστικὸν τοῦτο καὶ ἴσως μάλιστα ἀπενάρκωσε διὰ τοῦ παγεροῦ ἐπαγγέλματος του τὴν θέρημν τοῦ ποιητοῦ, ἀρκούμενος εἰς τὰς παλαιὰς δάφνας, ἃς καὶ ἐκ τοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος διὰ τῆς βραβευθείσης λυρικῆς συλλογῆς του *Ἐκ τῶν ἐρότων* ἀπεκόμισεν. Ἄλλ' ἐλπίσωμεν, ὅτι ἐπνευρόμενος νῦν ὡς πρέσβυς εἰς τὴν πόλιν ἐν ἣ ὡς σπουδαστὴς ἔγραψε τὴν *ροσταλιαν* του δὲν θὰ περιορισθῇ γράφων μόνον διπλωματικὰς ἐκθέσεις, οὐδέ θὰ λησμονήσῃ, ὅτι ἐκεῖ ἔψαλλε τὰς περιπαθεστέρως λυρικός του στροφάς. Διότι χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσῃ τις μετ' αὐτοῦ νέαν λογομαχίαν περὶ τοῦ γενῶντος τὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν αἰτίου, δὲν βλασφημεῖ ἐλπίζων, ὅτε εἶνε δυνατόν ν' ἀνασκαλεύσωσιν αἱ ἀναμνήσεις τοῦ νεανικοῦ βίου τὸν ὑπὸ αἰθάλην κεκρυμμένον ἀγγενῆ σπινθῆρα, εἰς ὃν καὶ μόνον ἀδιστακτικῶς πιστεύει ὁ κ. Βλάχος, ἐνῶ ἡ δύνατο ἴσως νὰ παραδεχθῆ ἐπικουρικῶς καὶ τὴν περικυλοῦσαν ἀτμοσφαιρᾷ. Διότι αὐτὸς τοῦλάχιστον ἐγνώρισε τὴν ἐπήρειαν αὐτῆς ὅτε ἤρχισε γράφων ποιήματα, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνεστρέφето ὁμηλικὸς ποιητὴς ποτισμένους ρωμαντισμὸν, τοὺς ἀδελφοὺς Βυζαντίου καὶ τὸν Βερναρδάκη, τὸν Λάκωνα καὶ τὸν Ματαράγκαν, τὸν ἀποθανόντα ἀδελφὸν του Σπυρίδωνα καὶ τὸν Κλέωνα Ραγκαβῆν. Ἦτο τότε ἐποχὴ βυρτανισμοῦ ἀκράτου καὶ ἐστιχούργου πάντες οἱ νέοι, ἀποτυποῦντες εἰς τὰ πρόεμα τῆς Μούσης των προΐοντα στιγμὴν μελαγχολίαν, φανταζόμενοι εἰκόνας φρίκης καὶ προβλέποντες μελανὸν καὶ ἀπαισιὸν τὸ μέλλον. Εἶνε ἀληθές, ὅτι πάντες οἱ τότε νεοσσοὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἀποκηρύττουσι σήμερον τὰς ὑστερικὰς ποιήσεις τῆς περιόδου ἐκείνης, ἂν μὴ καὶ πάντα τὰ ποιητικὰ των ἔργα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀναιρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κ. Βλάχος ἐπηρεαζόμενος τότε ἐκ τῆς περίξ ἀτμοσφαιρᾶς ἔγραψε τὸ ὑπ' αὐτοῦ βραδυτέρον ἀσπύργως ἀποκηρυχθὲν ποίημα *Κλεόβουλος καὶ Ἀγγελικὴ*, ὅπερ καὶ εἰς τὸν τότε ποιητικὸν διαγωνισμὸν ἀπέστειλεν, ὅτε ὁ

κ. Κουμανοῦδης εἰσηγητὴς ὦν τῆς κρίσεως τοῦ ἀγῶνος μετ' ἐκπλήξεως ἀνεκάλυψεν, ὅτι ὁ ποιητῆς δὲν ἦτο καλὰ, καλὰ ἀποφασισμένος περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἥρωός του καὶ ἀπεκάλει τὸν Κλεόβουλον του Θεόδωρον πολλαχῶς, πρὸς μεγίστην τοῦ ἀναγγώστου σύγχυσιν. Καὶ ὅμως ἡ ἐποχὴ ἐκείνη τοῦ αἰσθηματισμοῦ ἦτον ἴσως πολὺ ἀγνωτέρα τῆς ἐν ἣ ζῶμεν, καίτοι ὁ κύκλος τῶν νεαρῶν τότε ποιητῶν, οὐς ἀναφέραμεν, δὲν ἦτο φαίνεται ἀπηλλαγμένος τῆς νόσου τῆς νεολαίας τῆς σήμερον, τοῦ ἀφορητοῦ ἐγωισμοῦ. Διότι τεθέντος ποτὲ εἰς ψηφοφορίαν τοῦ ζητήματος τίς ἐκ τῶν συντρόφων ἐκείνων ἦτο ὁ καλλίτερος ποιητῆς ἔλαβον πάντες ἀνά μίαν ψῆφον ἕκαστος... τὴν ἰδικήν του!

Εἰς τὴν ἐποχὴν ὅμως ἐκείνην τῶν ποιητικῶν τούτων φιλιῶν ὀφείλομεν ἐν τῶν ἀρίστων προΐοντων τῆς Μούσης τοῦ κ. Βλάχου, τὴν προσφώνησιν τῷ Λαμαρτίνῳ, προταχθεῖσαν τῆς μεταφράσεως τῶν *Ποιητικῶν μελετῶν* τούτου. Ἐνταῦθα δὲ λόγου παρεμπεπόντος ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ κ. Βλάχος καὶ ὡς μεταφραστὴς ἀλλογλώστων λυρικῶν ποιημάτων ἀνεδείχθη ὑπέροχος. Μετέφρασεν ἔργα τῶν ἀρίστων ποιητῶν τῆς Ἑσπερίας, οὐχὶ δὲ μόνον ποιήματα τοῦ Λαμαρτίνου καὶ τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ καὶ τοῦ Βερανζέρου ἐκ τοῦ γαλλικοῦ Παρνασσοῦ περιεβλήθησαν εὐπεπές ἑλληνικὸν ἔνδυμα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Κοῦπερ ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, καὶ τοῦ Οὐλανδ καὶ τοῦ Σίλλερ καὶ τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Αἰνε καὶ τοῦ Βύργερ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ. Τοῦ τελευταίου μάλιστα τούτου ἡ *Λεονώρα* διατηρεῖ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀξιοθαυμάστως ἀπαραμείωτον τοῦ πρωτύπου τὴν καλλονὴν.

Τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ εἶνε βεβαίως ἀνώτερος ὁ συγγραφεὺς κωμωδιῶν. Διότι μετ' ὅσα καὶ ἂν λέγωνται περὶ ἐλλείψεως πρωτοτύπων ἔργων διὰ τὴν ἑλληνικὴν σκηνὴν, ἡ *Κόρη τοῦ παντοπώλου* θὰ παραμένῃ πάντοτε ἔργον τεχνικώτατον ὡς πλοκή, πιστὸν ὡς ἠθογραφία καὶ πλήρες ἀδούλου κωμικοῦ ἄλατος. Ἄλλὰ καὶ ὁ *Λοχαγὸς τῆς Ἑθνοφυλακῆς* ἔχει τὰ προτερήματα ταῦτα, ἴσως δὲ καὶ ὑπερτερεῖ ὡς πρὸς τὴν ζωηρότητα τῆς ἀπεικονίσεως τῶν ἠθῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πάσας τὰς ἄλλας κωμωδίας τοῦ κ. Βλάχου. Ἡ κωμωδία αὕτη ἐβραβεύθη κατὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1868, ὅτε ἡ ἐθνοφυλακὴ μὲ τὰς ἀρλεκινικὰς στολὰς τῆς καὶ τὰς μοναδικὰς ἐκλογὰς τῆς παρεῖχεν ἀφθονον ὑλικὸν πρὸς διακωμώδησιν, ὡς ἀντίθεσις δὲ παρὰ τὴν ἰλαρὰν ταύτην εἰκόνα ἐξετείνεται ἀνά πάσαν τὴν Ἑλλάδα ἡ τραγικὴ σκηνογραφία τῶν ἀστέγων γυναικοπαίδων, ἄτινα ἐκ Κρήτης ἐπλημμύρουσαν τὰς ἀκτὰς ἡμῶν φεύγοντα τὴν ὠμότητα τοῦ τυραννοῦντος τὴν μάρτυρα νύμφην τῆς Μεσο-

γείου. Ὁ ποιητής ἐμεταλλευθεὶς δεξιῶς τὴν κωμικὴν ὄψιν τῆς κοινοτάτης τότε φιλοδοξίας πρὸς ἀπόκτησιν τῶν κροσσῶν ἐπωμίδων τοῦ ἀξιοματικῆς τῆς Ἐθνοφυλακῆς, ἀπεκόμισε μὲν ἐκ τοῦ ἀγῶνος τὴν δάφνην καὶ τὸ χιλιόδραχμον γέρας, διέθεσεν ὅμως τοῦτο ὑπὲρ τῶν κρητικῶν οἰκογενειῶν. Δύο ἄλλαι κωμῳδίαι τοῦ κ. Βλάχου, ἡ *Γαμβροῦ πολιορκία* καὶ ἡ *Γάμος δεκα βροχῆς* ἀγωνισθεῖσαι τῷ 1870 τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων τοῦ Ζάππα ἔλαβον τὸν χρυσὸν στέφανον, ὅστις εἶχεν ὀρθῶς ὡς γέρας τότε.

Ἡ ἀπονομή τοῦ πολυτίμου βραβείου ἐγένετο ἐν τῷ θεάτρῳ μετὰ τὴν πανηγυρικὴν παράστασιν τῆς *Γαμβροῦ πολιορκίας*, ἣ δὲ ἑσπέρα ἐκείνη ἦτο ἀληθὴς θρίαμβος διὰ τὸν ποιητὴν. Τὸ θέατρον ἦτο τότε καταμειστον, ὅσον οὐδέποτε πλέον εἶδον αἱ Ἀθηναῖαι, ὅλον δ' ἐκείνο τὸ μέχρις ἀσφυξίας ἐστειβαγμένον ἐντὸς αὐτοῦ πλῆθος ἀνευφημῆι τὸν στεφόμενον νικητὴν τοῦ ἀγῶνος ἐνθουσιώδως.

Παρόμοιον θρίαμβον ἐν ποιητικῷ ἀγῶνι, καίπερ ὅλως διαφόρου φύσεως, ἤρατο ὁ κ. Βλάχος διὰ τοῦ *Αἰτωροῦ* του. Τὸ ἔργον εἶνε μετάφρασις τῆς τραγωδίας τοῦ Παύλου Ἀἴου ἢ *Αδριανός*, μεταβαπτισθεῖσης, ἐστάλη δὲ εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1865 καὶ ἐκρίθη ὑπὸ γερμανομαθῶν κριτῶν ὡς ἔργον πρωτότυπον, ὑπεδείχθησαν μάλιστα τῷ ποιητῇ καὶ τὰ σφάλματα τοῦ ἔργου του. Ἐν τούτοις ἐκρίθη ὑπερτερον τῶν λοιπῶν συναγωνιζομένων ἔργων καὶ ἐβραβεύθη. Ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Πανεπιστημίου ἦτον ὑπέρπληρος ἀκροατηρίου ἀναμένοντος ἐν σιγῇ καὶ ἀνυπομονησίᾳ τὴν ἀποσφράγισιν τοῦ δελτίου, ἵνα ἀνευφημηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλ' ὁ πρύτανις παρελθὼν τὸ βῆμα θραύει τὰς σφραγίδας τοῦ φακέλλου καὶ ἀναγινώσκει τὴν δῆλωσιν τοῦ κ. Βλάχου, ὅτι τὸ ἔργον εἶνε μετάφρασις. Ὁ ἐπακολουθήσας θόρυβος δὲν περιγράφεται. Οἱ κριταὶ ἐν συγχύσει καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀγανακτήσεως διὰ τὸ κωμικὸν πάθημά των διατελοῦντες, ἀποφασίζουσιν ἐκεῖ, ἐπὶ τόπου, ἀμέσως, νὰ διανείμωσιν τὴν δάφνην καὶ τὸ γέρας μεταξὺ τῶν δύο ἐπαινεθειῶν λυρικῶν συλλογῶν. Ἀλλ' ὅποια ἡ ἐκκληξίς αὐτῶν, ὅταν ἀνοιγέτωσιν τοῦ δελτίου τῆς μιᾶς τῶν οὕτω παραπληρωματικῶς βραβευθειῶν συλλογῶν εὐρέθη, ὅτι ποιητὴς ἦτο καὶ πάλιν ὁ κ. Βλάχος, αὐτὸς οὗτος ὁ ἐργάτης τῆς προηγηθείσης γελοιοποιήσεως των. Τότε πλέον τὸ ἀκροατήριον ἦτο ἀκράτητον. Ἐξερράγη εἰς πάταγον εἰρωνείας καὶ ἐνθουσιώδεις ἀνευφημίας, ἐνῶ οἱ κριταὶ πικρόχολοι ἐξηφανίζοντο τῆς αἰθούσης. Τὴν ἐπιούσαν εἰς τούτων ἐπελάθετο δημοσιογραφικὸς ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ κ. Βλάχου, ὅστις ἀντεπεξῆλθε κρατερῶς. Ἀμφοτέρωθεν κατηναλώθη

πολλὴ δητικὴ εἰρωνεία, ἀλλ' ἡ τελευταία λέξις ἐμεινεν εἰς τὸν κ. Βλάχον ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ *Αἰτωροῦ*. Ὁ ἀγὼν ἐληξε σιγήσαντος τοῦ ἀντιπαλοῦ κριτοῦ, ὅστις κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἦτο ὁ προκατόχος τοῦ κ. Βλάχου ἐν Βερολίῳ κ. Ραγκαβῆς.

Ἀλλ' ἐάν εὐρέθησαν ἀντίπαλοι ἕνεκα τοῦ *Αἰτωροῦ* οἱ δύο ἄνδρες, συνειργάσθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μετὰ στοργῆς καὶ ζήλου ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς ἔχοντες τρίτον συνεργάτην τὸν κ. Δ. Βερναρδάκην. Ὁ πνευματωδέστατος πολιτικὸς μας Κουμουνοδούρος μερμῶν τότε περὶ τῆς προαγωγῆς τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν τριῶν τούτων εἰδικωτάτων ὄντως ἀνδρῶν, οἵτινες ἀκάματοι ἐγύμναζον ἠθοποιούς καὶ ἔγραφον συγχρόνως δραματικά ἔργα διὰ τὸ πτωχὸν μας θέατρον. Εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλληνικὴν σκηνὴν τῆς τριάδος ἐκείνης ὀφείλομεν τὴν μόρφωσιν τῶν καλλιτέρων ἠθοποιῶν ἡμῶν, — ὅσον ἂν ἀρνῶνται τούτο αὐτοὶ — καὶ τὸν πλουτισμὸν τοῦ δραματολογίου μας, ὅπερ ἔκτοτε ἐμεινε σχεδὸν στάσιμον. Ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν κκ. Ραγκαβῆ, Βερναρδάκη, Βλάχου παρίστανον τότε ἠνωμένοι εἰς ἓνα θιασὸν ὁ Σούτσας καὶ οἱ κκ. Ἀλεξιάδης, Ἀρνωτάκης, Ταβουλάραι μετὰ τῶν κυριῶν Πιπίνας Βονασέρα καὶ Ἐλένης Χίλμη. Ἦτο δ' ἐπόμενον, ὅτι ὑπὸ τοιοῦτον ὄργανον ἠθέλην ἐξαφθῆ καὶ τῶν δραματικῶν ποιητῶν ὁ συγγραφικὸς ζήλος καὶ εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην ὀφείλομεν παρὰ τὴν *Μερόπην* καὶ τὴν *Μαρίαν Δουλπατρῆ* τοῦ κ. Βερναρδάκη τὴν *Κόρην τοῦ Παρτοπόλου* τοῦ κ. Βλάχου καὶ τὰς ὥραϊας μετάφρασεις τῶσαν ξένων δραματικῶν ἔργων.

Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ κ. Βλάχου πρὸς τὴν ἐγκαταλειμμένην ἐθνικὴν ἡμῶν σκηνὴν εἶνε τοιαῦται ὅστε δὲν γράφονται δι' ὀλίγων. Ζήσας ἐν τῷ κόσμῳ τῶν μεγάλων θεάτρων καὶ τῶν μεγάλων δραματικῶν καλλιτεχνῶν καὶ γαλουχηθεὶς οὕτως εἰπεῖν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Γκαίτε, τοῦ Σίλλερ, τοῦ Λέσσινγ, τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Οὐγκῶ, παρακολουθήσας δὲ ὅλην τὴν ἐξέλιξιν τῆς δραματικῆς ποιήσεως μέχρι τοῦ Δουμά υἱοῦ, καὶ τοῦ Σαρδοῦ, καὶ τοῦ Ἀἴου, ἓνα πόθον ἔτρεφε περὶ τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς, νὰ ἴδῃ τὴν τραγωδίαν καὶ τὴν κωμῳδίαν ἀναζώσας ἐν τῇ κοιτίδι των κατὰ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ καὶ τὰ μεγάλα ἔργα τῶν νεωτέρων κλασικῶν τῆς Εὐρώπης ἀναβιβάζόμενα ἐπὶ σκηνῆς ἐλληνικῆς ὑπὸ ἠθοποιῶν μορφωμένων κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ Δέβοντ ἢ τοῦ Δέρριγγ, τῆς Φρήβ Βλουμάουερ ἢ τῆς Ρ. στόρη, τῶν μεγάλων τραγωδῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας ἢ τῶν ἐταίρων τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας. Ἐμῆλτησε λοιπὸν καὶ ἐμόχθησε — μάτην, φεῦ — ὑπὲρ

τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς ὅσον ὀλίγιστοι καὶ ἐπὶ δακτύλων ἀριθμοῦμενοι. Τῆς δὲ ἀκριβοῦς γνώσεως, ἣν ἀπεταμίευσεν περὶ τῶν τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ θεάτρου ἐν γένει περιφανῆς δεῖγμα ἔδωκεν ἐπ' ἐσχάτων, ὅτε ἡ σύγκλητος τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου, προκειμένου νὰ μεταφρασθῇ καὶ παρασταθῇ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτοῦ ὁ *Οιδίπους Τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους, εἰς αὐτὸν ἀπέβλεψε καὶ αὐτῷ ἀνέθηκε τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Πάνυ δὲ δικαίως, διότι ἡ μετάφρασις καὶ παράστασις τῆς ἀθανάτου τραγωδίας ἀπῆτει οὐχὶ μόνον βαθεῖαν ἐλληνομάθειαν καὶ γνώσιν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῆς σημερινῆς γλώσσης ἡμῶν δεξιότατον καὶ καλλογικὸν χειρισμὸν, καὶ ἔμπνευσιν ποιητικὴν, καὶ μουσικὴν μόρφωσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν, πλήρη δὲ γνώσιν τῆς σκηνῆς καὶ μέχρι τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν τῆς διεκτύσεως αὐτῆς, καὶ ἀκριβῆ ἐπίδησιν περὶ τῶν δοξασίων, ὅσαι ὡς πρὸς τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σκηνικὴν διασκευὴν ὑπάρχουσι. Ταῦτα πάντα συνηνωμένα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν λογίων ἐκτός τοῦ κ. Βλάχου ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ. Ἡ ἐπιτυχία τῆς μετάφρασεως καὶ ὁ ἐν γένει διαργανισμὸς τῆς παραστάσεως μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Βέλλερμαν προσαρμοσθέντων καὶ ψαλέντων χορικῶν ἐνίκησε καὶ τῶν μῦλλον δυσκόλων τοὺς δισταγμοὺς καὶ ὑπῆρξεν ἀληθὴς θρίαμβος τῆς ἀξίας καὶ ἰκανότητος τοῦ κ. Βλάχου.

Ἡ τελευταία ἐμφάνισις τῆς φιλολογικῆς αὐτοῦ παραγωγῆς εἶνε ἡ δημοσιογραφία. Ὅτι ὁ κ. Βλάχος εἶνε ἐκ τῶν ἐξεχόντων παρ' ἡμῖν ἀριστοτεχνῶν τοῦ λόγου οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ἀλλ' ἠδύνατο τις ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς δημοσιογραφικῆς του δυνάμεως ἴσα, ἴσα, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ ὕφους του κομψότητα. Ὁ ζήσας καὶ ἐργασθεὶς ἐν δημοσιογραφικῷ γράφειω ὡς συντάκτης ἡμερηίδος γνωρίζει καλῶς, ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ καλλιπέπια διὰ νὰ πλάσῃ τινὰ δημοσιογράφον, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς ταύτη πλὴν τῆς παντοειδοῦς θετικῆς μαθήσεως καὶ φυσικῶν τι χάρισμα, μεγάλως σπανίζον δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, μετ' ὅλην τὴν πληθύν τῶν αὐτοσχεδίων δημοσιογράφων, οἵτινες πληροῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ γραφεῖα τῶν ἡμερηίδων ὑπὸ διαφόρους τίτλους *ρεπόρτερ*, συνεργατῶν, συντακτῶν καὶ εἰδικῶν μάλιστα διὰ πάσαν περίστασιν καὶ πᾶν θέμα, καὶ τὰς στήλας τῶν ὀργάνων τῆς κοινῆς γνώμης με πᾶντὸς εἶδους δοκίμια ἡρτημένα οὐχὶ σπανίως δι' ἀμαθείας, στόμφου, ἀσυναρτησίας, καὶ δυσβαστάτου γριφολογίας. Ἀλλ' ὁ κ. Βλάχος ἀναλαβὼν τὴν σύνταξιν τοῦ *Νεολόγου* κατ' ἑν ἐποχὴν ἡ πολιτικὴ διαμάχη ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἶχε δεινωθῆ, ἐξηγοιοῦτο δὲ τῶν κομ-

ματικῶν παθῶν ἡ ὁρμή, καὶ ἐσαλεύετο τὸ πολιτεύμα, ἐνῶ ἡ ἐπιμονὴ τῶν κυβερνῶντων ἤξανε ὑσημέραι ἐπαισθητῶς τὸν ἀγρίον σάλον, ἀπέδειξε οὐχὶ μόνον σθένος ἐκτακτον, ἀλλὰ καὶ φρόνησιν ἀξιάγαστον. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τοῦ κορυφωθέντος πολιτικοῦ κλύδωνος ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν κοινὴν τοῦ τύπου τῆς πρωτευούσης διαμαρτυρίαν, εἰς αὐτὸν δὲ ὀφείλει ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ τὴν λέξιν *σηλίτης* ὡς χαρακτηρισμὸν ἐκάστου μέλους τῆς παρανομούσης πλειονοψηφίας τότε τῆς βουλῆς.

Ἀλλ' ἐκ τοῦ δημοσιογραφικοῦ σταδίου τοῦ κ. Βλάχου ἡ *Ἔστια* δύναται νὰ καυχᾶται σήμερον, ὅτι ἔλαβε τὴν μερίδα τοῦ λέντος. Ἐκ τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς ὑπάρξας, παρέμεινεν ἐν τοῖς πιστοτάτοις καὶ τακτικωτάτοις αὐτῆς συνεργάταις ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ μέχρι σήμερον ἐπὶ δωδεκαετίαν ὅλην. Ἡ ἀναγραφή τῶν πρωτοτύπων ἔργων καὶ τῶν μεταφράσεων αὐτοῦ, δι' ὧν ἐτιμήθησαν αἱ στήλαι αὐταί, ἠθέλην ἀποτελέσει μακρὸν πίνακα, ὀλίγοι δὲ ἀριθμοὶ αὐτῆς ἐξεδόθησαν μὴ περιέχοντες γραμμὰς τοῦ καλλιτεχνικοῦ καλάμου του. Τίς δ' ἄλλος ἠδύνατο νὰ χαιρετίσῃ τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ ἐπὶ ἐν τῶν ὑψίστων ἀξιωματῶν τῆς Πατρίδος ἐγκαρδιώτερον τῆς διεκτύσεως καὶ συντάξεως τῆς *Ἐστίας*. Μετ' ὅλην ὅμως τὴν ἀπὸ μέσου ἡμῶν ἀπομάκρυνσιν του καὶ τὴν σύμφωνον πρὸς τὸν ἀκαμπτὸν χαρακτῆρά του ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὰ ἔργα τῆς δυσχεροῦς ἀποστολῆς, ἣν τῷ ἐνεπιστεύθη ἡ κυβέρνησις τοῦ ἔθνους παρὰ τῷ κραταίῳ καὶ δαφνοστεφεῖ τῆς Γερμανίας μονάρχῃ, ἡ *Ἔστια* δὲν θέλει στερηθῆ καὶ μακρόθεν τῆς πολυτίμου συνεργασίας του. Διότι δὲν εἶνε ἐκ τῶν φύσεων, αἵτινες σπαταλῶσιν ἀγρόνως καὶ ἀσκόπως τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των, αὐτὸς ὁ κατ' ἐξοχὴν φίλεργος. «Ἐπανέρχεται τις πάντοτε εἰς τοὺς πρώτους ἔρωτάς του», εἶπε θαυμασίως ψυχολογῶν Γάλλος ποιητής. Ἐν τῇ καρδίᾳ δὲ τοῦ κ. Βλάχου ὁ μὲν βαθύτερος ἔρωσ ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν ἡ φιλολογικὴ ἐργασία, εἰς δ' ἐκ τῶν πρώτων εὐτυχῶς καὶ ἡ *Ἔστια*.

ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ Ν. ΡΟΥΚΗΣ.

Εὐκολώτερον εἶνε νὰ ἔχη τις καθαρά χεῖρῶν καὶ καθαράς χεῖρας.

Πρὸς πρόδοον ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε ἐνίοτε πολὺ περισσότερον ἀναγκαῖα μικρά τις δόσις ἐγκλήσμου παρὰ στατήρες ὅλοι γνώσεων καὶ δυνάμεως.

## Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἡλ. Βερτέ.—Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια ἴδου προηγούμενον φύλλον].

ΚΕ΄.

## Τελευταῖα τῆς Φακινέτας κατορθώματα.

Ἐνθυμείται βεβαίως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις, αἵτινες παρεκολούθησαν τὴν ἐν τῷ Κτήματι παρέμβασιν τῆς χωροφυλακῆς, ἡ Φακινέτα εἶχε κατορθώσῃ ν' ἀπατήσῃ τὴν ἐπαγρύπνησιν τοῦ Ἡρακλέους καὶ νὰ φύγῃ εἰς τοὺς ἀγρούς μετὰ τοῦ ἐπιδίδου παιδίου.

Ὁ Ἰερόνυμος ταχέως παρετήρησε τὴν ἀπουσίαν τῆς, ὤρμησε δὲ καὶ αὐτὸς ἔξω τῶν ἐρειπίων, καὶ ἐπανείδεν εὐχαρίστως τὴν παράφροναν, τεσσαράκοντα μόλις ἀπέχουσαν ἢ πενήτηκοντα βήματα. Ἐτράπη δὲ εἰς καταδίωξιν αὐτῆς, καὶ, κατὰ τὸν δρόμον αὐτοῦ, ταχέως θὰ τὴν κατέφθανεν.

Ὁ σχοινοβάτης καὶ ἡ σύζυγός του ἤρχιζον νὰ ἐξαντλώσιν τοὺς πόρους τῶν ἐν τῷ λατομείῳ ἐκείνῳ, ὅπου κατὰ τὰ ἦθη τῶν ἀθιγγάνων εἶχον ἐγκατασταθῆ. Θέλοντες δὲ νὰ ἐπαναλάβωσι τὸν πλάνητα βίον τῶν, ἐσκέφθησαν ὅτι ὁ θιασός των, ἐκ δύο μόνον ἀποτελούμενος προσώπων, δὲν εἶχε πλέον μεγάλας ἐπιτυχίας πιθανότητας. Ὁ Ζωῆος ἦτο εἰς αὐτοὺς πράγματι ἀπαράιτητος, οὐχὶ τόσο δια τ' ἀθλητικὰ του γυμνάσια, ἄτινα ἀπεστρέφετο, ὅσον δια τὰς παιδικὰς αὐτοῦ ἀστείότητας, αἵτινες ἐφαίδρυνον, ὡς παρεμβλήματα τῶν παραστάσεων, τὸ κοινόν. Ἐπιθυμοῖται λοιπὸν ὁ Ἰερόνυμος ν' ἀνακτήσῃ ἀντὶ πάσης θυσίας τὸν νεαρόν αὐτοῦ μαθητευόμενον, μὴ τολμῶν δὲ νὰ τὸν διεκδικήσῃ δικαστικῶς, ὡς τὸν συνεβούλευον, ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἀρπάξῃ τῆς Φακινέτας καὶ δια τῆς βίας, εἶτα δὲ νὰ ἀναχωρήσῃ πανοικεῖ.

Ἐδίωκε λοιπὸν μετὰ μεγάλης σπουδῆς τὴν παράφροναν, ἐκείνη δὲ φεύγουσα ἔστρεφεν ἐνίοτε τὴν κεφαλὴν καὶ κατενόει εὐκόλως τὸν σκοπὸν του. Ἡ Φακινέτα ἐθεωρεῖτο ταχύπους, καὶ ἂν δὲν εἶχε τὸ φορτίον τοῦ παιδίου, εὐκόλως θὰ διέφευγε τὸν χονδρὸν ἀθλητὴν. Ἄλλ' ὁ Ἰερόνυμος ἐγνώριζεν, ὅτι κατὰ τὸν ἀγῶνα ἐκείνον ἡ βῶμῃ του εἰς τέλος θὰ κατίσχυεν. Ἡρεῖτο λοιπὸν βαδίζων δι' ἂν ὁμοίου πάντοτε βήματος, καὶ προσπαθῶν νὰ βλέπῃ μόνον τὴν Φακινέταν, βεβαίως ὦν, ὅτι θὰ τὴν παρέδιδε τέλος εἰς αὐτὸν ἢ κόπως.

Ἀληθῶς δὲ μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἀποκαμουσα ἢ ταλαίπωρος γυνή. Εἶχε μὲν πολὺ προδράμει τοῦ Ἡρακλέους, ἀλλ' ἐπνευστία ἦδη, καὶ πρό-

δηλον ἦτο ὅτι δὲν ἤθελε δυνηθῆ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον τῆς ἐπὶ πολὺ. Ἀνεζήτησε περὶ δια τοῦ βλέμματος βοήθειάν τιναν κατὰ τοῦ ἀνευδύτου ἐχθροῦ τῆς· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ μέρος ἦτο ἔρημον. Οἱ ἐν τῷ Κτήματι πρό μικροῦ συνηγμένοι εἶχον τραπῆ ἄλλην ὁδόν, ἴσως δὲ καὶ θὰ ἐδίσταζε νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῶν συνδρομήν.

Ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τῆς παρετήρησεν ἐκεῖ πλεονάζον μικρὰν τινὰ λόχμην, ἧς ὕψηλά τιναν δένδρον ὑψουντό που καὶ που ὑπὲρ τοὺς πυκνοὺς θάμνους· καίτοι δὲ τὸ δάσος ἐκεῖνο ἦτο μικρόν, ἐφαινετο δυνάμενον νὰ παράσχῃ προσωρινόν ἄσυλον. Ἐδραμε λοιπὸν ἐκεῖ ἡ Φακινέτα, καὶ εἰσεχώρησεν εἰς ἀτραπὸν ἐλισσομένην δια τῆς λόχμης.

Ταχέως ὁμως παρετήρησεν ὅτι τὸ καταφύγιον αὐτὸ μικρὰν τῇ παρεῖχεν ἀσφάλειαν. Τὸ δάσος μόλις εἶχε πενήτηκοντα βημάτων διάμετρον, ἐκτὸς δὲ μεμονωμένων τινῶν πυκνοφύλλων συστάδων, ἦτο τόσῳ ἀραιόν, ὥστε τὸ βλέμμα ἠδύνατο νὰ τὸ διαπεράσῃ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον. Ἐπιθυμοῖται βεβαίως ἡ Φακινέτα νὰ παρέλθῃ ἄλλ' αἱ δυνάμεις εἶχον ἐκλήπει, καὶ ἡ ἀνάγκη τῇ ἐπέβαλε νὰ σταματήσῃ μικρόν, ὅπως ἀναπνεύσῃ.

Ὁ Ἡρακλῆς, ὅστις ἐκ προηγούμενων αὐτοῦ περιπάτων ἐγνώριζε βεβαίως τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐφαινετο κατανοῶν τὴν ἀμηχανίαν τῆς παράφρονος, καὶ προῦχῶρι πάντοτε χωρὶς νὰ σπεύδῃ.

Δὲν ἀπέειχε δὲ πλέον πολὺ, ὅτε ἡ Φακινέτα ἐφάνη λαβοῦσα τολμηρὰν ἀπόφασιν. Ἀπέθηκε χαμαὶ τὸ παιδίον, ὅπερ ἔτρεμε καὶ αὐτὸ τὴν προσέλευσιν τοῦ φοβεροῦ του διώκτου, καὶ τὸ ἤρώτησε ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Ἰάκωβε, ξεῦρεις ν' ἀναβαινῆς εἰς τὰ δένδρα;

— Ἄλλο τίποτε! Ὅταν ἦμουν μὲ τὸν Γερόνυμο καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ περνούσαμε ἀπὸ κανένα περιβόλι, ἐμβαινα ἀπὸ τὴν τρύπα τοῦ φράχτη κ' ἐκλεπτα κεράσια, μῆλα...

— Μὴν τὰ λές αὐτά, Ἰάκωβε, ... νὰ μὴν εἰποῦν... Τὸ λοιπὸν, ἀφοῦ ἴμφορεῖς, ἀναίθια ἔς αὐτὸ τὸ μεγάλο δένδρον, καὶ κρύψου μέσα ἔς τὰ φύλλα, ὡς ποῦ νὰ περάσῃ αὐτὸς ὁ καταραμένος. Μὴν κουνηθῆς... κατάλαβες; Ἐπειτα ἐρχομαι καὶ σὲ παίρνω καὶ φεύγομεν.

— Ναί, ναί!.. δὲν θέλω νὰ πάγω ἐγὼ μὲ τὸν Γερόνυμο.

— Ἀναίθια λοιπὸν.

Καὶ προσέθηκεν ἡ Φακινέτα δι' ἀποκαλυπτικοῦ ὕφους:

— Ἐτσι θὰ ἦσαι καὶ πειὸ κοντὰ ἔς τὸν οὐρανὸν, ἀπὸ που κατέβηκες.

Καὶ ὕψωσε τὸ παιδίον δια τῶν χειρῶν τῆς, ἵνα φθάσῃ εὐκολώτερον τοὺς πρώτους κλάδους δρυός.

Ὁ Ἰάκωβος, καίτοι μὴ προωδευμένος πολὺ ἐν τῇ γυμναστικῇ, ἦτο λίαν εὐκίνητος. Ἐδραμε τὸν πρῶτον κλάδον, ἀνερχήθη εἰς τοὺς ὑπερτέρους, μετὰ δεξιότητος πιθήκου μᾶλλον ἢ ὄντος οὐρανοῦ, ὡς τὸν ἐνόμιζεν ἢ ταλαίπωρος παράφρον, καὶ ἀπεκρύβη ταχέως ἐν τῇ πυκνότητι τοῦ φυλλώματος.

Τότε ἡ Φακινέτα ἀνέπνευσεν. Ἀφοῦ δ' ἀπέτεινεν εἰς τὸ παιδίον μυστηριώδες τι νεῦμα παραγγέλλον εἰς αὐτὸ νὰ μὴ κινήθῃ, ἐπλανήθη δια τῆς λόχμης, ἐρευνώσασα κύκλω ὡσεὶ ἀνεζήτηται τι. Ἀνεκάλυψε δὲ τέλος χαμαὶ ὑπερμέγεθες βόπαλον, ἢ μᾶλλον κοντόξυλον, λησμονηθὲν ἐκεῖ παρά τινος ὑλοτόμου. Τὸ ἤρπασε, καὶ καταστέλλουσα τοὺς γέλωτάς τῆς, ἐκρύβη ὀπισθεν συστάδος δένδρων παρὰ τὴν ἀτραπὸν.

Ἡκούοντο ἦδη ἐπὶ τῶν ξηρῶν φύλλων τὰ βαρέα βήματα τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις προῦχῶρι βλασφημῶν καὶ περιβλέπων. Ἐφάνη φοβερὰ δυσσεβηθεῖς, ὅτε οὐδένα εἶδεν ἐν τῷ δάσει· πεπεισμένος δὲ, ὅτι ἐκεῖνοι οὐκ καταδίωκον εἶχον διαβῆ αὐτό, εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ἀτραπὸν.

Ἡ Φακινέτα ἔμενε συνεσειρωμένη ὀπισθεν τῆς κρύπτῆς τῆς, ὡς τίγρις ἐνεδρεύουσα τὴν λείαν τῆς· τοσοῦτ' ὀλίγην θέσιν κατέειχε, ὥστε ὁ Ἡρακλῆς ἤγγισε τοὺς θάμνους, ὅπου ἐκρύπτετο, χωρὶς νὰ τὴν ὑποπτεύσῃ. Μόλις ὁμως ἐκεῖνος παρῆλθε, καὶ ἡ τρελλὴ ἀνεπήδησεν αἴφνης, ἤγειρε τὸ βόπαλόν τῆς δια τῶν δύο χειρῶν καὶ τὸ κατέφερε βαρὺ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν του.

Ὁ Ἰερόνυμος ἔπεσεν ὡς βούς κροταφισθεῖς· ὁ παλαιός του πῖλος εἶχε τινάχθῃ μακρὰν, καὶ τὸ κρανίον του ἐφαινετο χαῖνον καὶ ἀναβλύζον αἷμα. Ἄλλ' ἀνήρ τοσοῦτον βωμάλιος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φονευθῆ δι' ἐνὸς μόνου κτύπου, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα κατέκειτο ζαλισμένος μόνον. Ἡ Φακινέτα, ὑποπτεύουσα τοῦτο, ἐπέστη ἐκμανῆς κατὰ τοῦ χαμαὶ κειμένου ἐχθροῦ τῆς, κ' ἐξηκολούθησε κτυπῶσα λυσσωδῶς. Μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προξέγοντας, ἀφρισμένον τὸ στόμα καὶ σφιγκτοὺς ὀδόντας ἐποδοπάτει τὸ σπαῖρον ἐκεῖνο σῶμα, ἐβρυχάτο κ' ἐφώνει δια πνιγομένης φωνῆς:

— Ἐλα λοιπὸν... ἔλα νὰ μοῦ πάρῃς τὸ παιδί μου!

Δὲν ἔπαυσε δὲ πλήττουσα, μέχρις οὐ ὁ ἀθλιος ἀθλητῆς ἀπέμεινεν ἐντελῶς ἀκίνητος. Τότε μόνον ἀπηυδημένη, ἀσθμαίνουσα καὶ φρίσσουσα σύσσωμος ἐσταμάτησεν· εἶχε δὲ θραυσθῆ καὶ τὸ βόπαλόν τῆς, ὥστε δὲν ἐκράτει πλέον ἢ ἀχρηστον αὐτοῦ τεμάχιον.

Συντελεσθέντος τοῦ φόνου, ἡ ἑξαφίς τῆς κατέπεσεν. Ἐμείνεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σκυθρωπὴ καὶ σιγῶσα, συνκισθανομένη ἴσως, παρὰ πᾶσαν τὴν διανοητικὴν αὐτῆς ἀποπλάνησιν, ὁποῖον ἐγκλημα ἐπραξεν. Ἄλλὰ τὸ αἰσθημα αὐτό, καὶ

ἂν ὑποτεθῆ, ἐνέδωκε μετὰ μικρὸν εἰς αἰσθήματα ἐναντία. Ἀνέστρεψε δια τοῦ ποδὸς τὸ πλησίον πρόσωπον τοῦ πτώματος καὶ διερράγη εἰς γέλωτα, λέγουσα:

— Φόφησε! Δὲν θᾶλλῃ πλέον νὰ μοῦ γυρεύῃ τὸ παιδί μου.

Δραμοῦσα δὲ πρὸς τὴν δρῦν, ὅπου ἐκρύπτετο τὸ παιδίον, ἐρώνησε φαιδρὰ:

— Καταίθια, Ἰάκωβε, καταίθια γρήγορα. Μὴ φοβάσαι... τὸν ἐσκότωσα τὸν παλιό σου ἀφέντη!

— Καλὰ τοῦκαμες, ἀπήνησεν ἐκεῖνος προβάλλων δια τοῦ φυλλώματος τὴν κατεπτομένην μορφήν. Μὰ εἶσαι βεβαίη;

— Ἐλα νὰ ἰδῆς... ἐδῶ κοντὰ εἶνε. Νὰ ἰδῆς τί περίεργο!..

— Καταίθια... ἀλλὰ νὰ μοῦ δώσης μπισκότα καὶ κρασί, ὅταν φτάσωμε ἔς τὸ σπιτί μας.

Διατυπῶσας οὕτω τοὺς ὅρους του, ὁ κύρ Ζωῆος ὠλίσησε κάτω τοῦ δένδρου καὶ ἐπήδησε χαμαὶ. Ἡ Φακινέτα τὸν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ τὸν κατεφίλησε.

— Τώρα σ' ἔχω ἐγὼ! εἶπεν· ἐγὼ, μονάχη ἐγὼ.

Ὁ ὑποτιθέμενος Ἰάκωβος, ὅστις οὔτε νὰ θωπεύῃ ἤρεσκετο οὔτε νὰ θωπεύεται, ἀπεσπάσθη ἀθρομῶν τῶν μητρικῶν περιπτώξεων.

— Πάμε νὰ ἰδοῦμε, εἶπε.

Καὶ ἐπέστρεψαν ἀμφότεροι ἐκεῖ ὅπου ἔκειτο, ἐν μέσῳ τῆς ἀτραπῆς, τὸ πτώμα. Ἡ παράφρον ἐξηκολούθει γελῶσα, ἀλλ' ὁ μικρὸς schoiνοβάτης ἔστη εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων βημάτων, καὶ προτείων τὸν τράχηλον, ἀπλανὲς ἔχων τὸ βλέμμα, παρετήρησε τὸν παλαιόν του κύριον, ὃν μακρὸν χρόνον εἶχεν ὑπολάβει πατέρα του.

— Φοβάσαι! εἶπε τέλος. Πάμε!

Καὶ κρύπτων τὸ πρόσωπόν του δια τῶν χειρῶν, ἀπεμακρύνθη ταχύς. Ἡ Φακινέτα ἔδραμε κατόπιν του. Ὁ φόνος ὃν εἶχε διαπράξει ἐφαινετο ὅτι τὴν ἀνησύχει ἄκουσαν. Ἐβλέπε κύκλω τῆς τεθορυβημένη, καὶ αἱ ἀπότομοι αὐτῆς κινήσεις ἐμαρτύρουν τὴν ἐνδόμυχον αὐτῆς ταραχήν.

— Αὐτοὶ οἱ δικαστικοί, ἐψιθύριζεν, εἶνε τόσον ἀνόητοι.. Δὲν πρέπει νὰ μὰς εὔρουν.. Δὲν ἐννοοῦν ἀπ' αὐτά... Ἐπειτα, ἡ φωτιά τὰ καθαρίζει ὅλα.

Ἡ παράφρον καὶ τὸ παιδίον προῦχῶρησαν δια τοῦ ἐρημοτέρου μέρους τῶν ὑπερκειμένων τῆς Ἰόνης βράχων. Ἡ Φακινέτα ἐγνώριζε κάλλιστα τὰ περίχωρα, καὶ κατευθύνθη πρὸς κοιλότητά τιναν, ἣν ἀπέκρυπτον ἄγρια φυτά. Τὸ μικρὸν αὐτὸ σπήλαιον ἔκειτο μακρὰν πάσης πεπατημένης ἰδοῦ, ἐνῶ τὸ ἄνωγιον συνέβαιεν εἰς τὸ λατομεῖον, ὅπου προσωρινῶς εἶχε κατοί-

κήσει ὁ Ἰερώνυμος μετὰ τῆς ὠραίας Ἀμερικανίδος.

Ἐκεῖ ἐγκατέστη ἡ Φακινέτα ἵνα διανυκτερεύσῃ. Ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου τῆς ἄρτον καὶ ὀλίγους καρπούς, ἅτινα τὸ παιδίον κατεβρόχθισεν ὀρεκτικῶς ὅπως πάντοτε· εἶτα δὲ ἀπεκοιμήθη ἐπὶ κοιτῆς προχείρου ἐκ βρύου καὶ χόρτων ξηρῶν.

Ἡ παράφρων ἐκάθισε πλησίον του καὶ ἐξήγαγε κάτωθεν τοῦ φορέματός της πολλὰς δέσμας τῶν κανναβοξύλων ἐκείνων, ἅτινα ὁ Νοὲλ εἶχε παρατηρήσει εἰς τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου. Ἦρχισε δ' ἐπιμελῶς διατάσσουσα αὐτὰ κατ' ἴδιον τρόπον, καὶ ἐψιθύριζε, γελῶσα πάλιν:

— Νὰ ἰδοῦμε.. νὰ ἰδοῦμε.. Χύσαμε πάλι αἷμα.. καὶ τὸ πράγμα δὲν εἶνε τὸ ἴδιο σὰν τὴν ἄλλη φορά.. Τὸ καλὸ εἶνε ὅτι.. ἡ φωτιά τὰ καθαρίζει ὅλα!

Ἡ φράσις αὕτη ἐφαίνετο ἐγγαρχαθεῖσα ἀπὸ τινος εἰς τὴν διάνοιάν της καὶ δὲν ἐφαίνετο μέλλουσα νὰ ἐξαλειφθῆ ταχέως.

Πολλὰ οὕτω παρήλθον ὧραι. Ὅτε δ' ἐπλησίασεν ἡ ἑσπέρα, ἡ Φακινέτα ὑπέθεσεν ὅτι ἡδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πύργον, μὴ κινδυνεύουσα ν' ἀναγνωρισθῆ. Ἐξύπνησε τὸ παιδίον, ὅπερ ἐγόγγυσε, καὶ ἐβάδισαν ἀμφότεροι πρὸς τὸ Βλινύ.

Ἦτο δὲ ἡδὴ νύξ ὅτε ἐφθασαν.

Αἱ θύραι τοῦ πύργου ἦσαν κλεισταί. Ἄλλ' ἡ Φακινέτα, ἥτις εἶχε διαβῆ διὰ τοῦ κήπου, εἶχε τὸ κλειδίον μικρᾶς τινος κηπιαίας θύρας, καὶ δι' αὐτῆς εἰσῆλθεν εἰς τὸν πύργον, χωρὶς νὰ προσδράμῃ εἰς τὴν ἀμφίβολον προθυμίαν τοῦ Βερναρδῆ. Ὅτε ὅμως διῆλθε μετὰ τοῦ μικροῦ της συνοδοῦ ἀλλήν τινα ὅπου ἦσαν οἱ σταῦλοι, δὲν κατώρθωσε ν' ἀποφύγῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀμαξηλάτου θαλαμηπόλου, ὅστις ἠσχολεῖτο εἰς θεραπείαν τῶν ἵππων του. Προβάς οὗτος εἰς τὴν φλιάν τοῦ σταύλου, καὶ φανὸν εἰς χεῖρας κρατῶν, εἶπεν ὀργίλος:

— Σὺ εἶσαι πάλι, ἀσυμμάζευτη; τί θέλεις; Τάχαμες πάλι θάλασσα σήμερα, καθὼς φαίνεται, γιατί ἦλθαν οἱ χωροφύλακες καὶ σ' ἐγύρευαν... Ἄλλὰ τώρα, νὰ σοῦ πῶ, ποῦ ὅπου καὶ ἂν ἦνε φεύγοντες οἱ ἀπ' αὐτὸ τὸ βρωμῶσιπιτο, λίγο με μέλει ποιὸς μπαίνει καὶ ποιὸς βγαίνει. Αὔριο τὸ πρωτὸ ἀκοῦς τὰ τούμπανα!

Ἡ Φακινέτα ἔμεινεν ἀτάραχος καὶ μειδιῶσα.

— Ἔτσι λοιπόν, κύριε Βερναρδῆ, εἶπε, οἱ ἀφεντάδες φεύγουν αὔριο;

— Πρὶν ξημερώσῃ.. Ἐτοιμάζω τὸ ἀμάξι καὶ τῆλογα, καὶ ὕστερα θὰ πάγω καὶ ἐγὼ νὰ πλαγιασῶ, γιατί δὲν ἔχω ὄρεξι νὰ κοιτάζω ἐγὼ γι' ἀνθρώπους ποῦ δὲν ἔχουν πεντάρα.

— Εἶσαι λαμπρὸς ὑπηρέτης, κύριε Βερναρ-

δῆ.. Ἄλλὰ, πρὶν ἀναβιοῦμε ἐς τὴν κάμαρή μας, ἠθέλαμε, ἐγὼ καὶ ὁ Ἰάκωβος, νὰ βάλωμε κάτι ἐς τὸ στόμα μας.

— Κυττάξτε ἐστὸ μαγερεῖό.. θαυρῆτε ὀλίγο κρέας καὶ ψωμί.. Ἐχει, θαρῶ, καὶ ἕνα κερί ἀναμμένο.. Μὴ μὲ σκοτίζετε πειά, προσέθηκεν ἀδημονῶν μοῦ φτάνουν ἡ δίκαις μου σκοτούραις.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Βερναρδῆ, ὑπέλαθε μειλχιώτατα ἡ παράφρων· καὶ ἐμεῖς θὰ πλαγιασῶμε γρήγορα γιατί εἴμεθα κουρασμένοι.. Ἀλήθεια, Κύριε Βερναρδῆ, ποῦ κοιμάσαι;

— Ὅπου κοιμοῦμαι πάντοτε.. ἐς τὴν κάμαρα τοῦ σταύλου.. κοντὰ ἐς τῆλογά μου.

— Καλὸ τὸ μέρος! καλὸ! ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα.

Καὶ ἀπεμακρύνθη, ἐπαναλαμβάνουσα μετὰ παραδόξου εἰρωνείας:

— Καλὸ τὸ μέρος! καλὸ!

Ὁ ὑπηρέτης δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ οἰκημῆμα του βλασφημῶν ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἐν τῷ μαγερεῖῳ εὗρεν ἡ Φακινέτα φῶς, ὅπως εἶπεν ὁ Βερναρδῆς, καὶ κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ ἐν τῷ βάθει κυλικίου ὀλίγα λείψανα τροφῆς, ἅτινα ἔδωκεν εἰς τὸ παιδίον. Αὕτη δὲν ἔφαγε τίποτε. Ἦτο τεταραγμένη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἔλαμπον, τὰ δὲ χεῖλη της ἐκινούντο ἀνάρθως. Ἀνέμενεν ἀνυπομότως νὰ τελειώσῃ ὁ Ἰάκωβος τὸ δείπνόν του, ἀλλ' ὁ μικρὸς φαγᾶς οὐδόλως ἐσπευδεν, ἔπαυσε δὲ ὅτε ἐτελειώσαν καὶ τὰ τρόφιμα.

— Πᾶμ' ἐπάνω τώρα, εἶπεν ἡ τρελλή· ἔχω πολλή δουλειά, καὶ ἐς τὸν οὐρανὸ θὰ γευματίσῃς καλλίτερα.

Τὸ παιδίον εἶχε συνειθίσει νὰ μὴ ἐννοῇ τίποτε ἐκ τῶν λόγων τῆς θετῆς του μητρὸς, καὶ τὴν παρηκολούθησε τρίβον τοὺς ὀφθαλμούς του.

Ἐφθασαν οὕτω εἰς τὸ πενιχρὸν δωμάτιον, ὅπερ κατῶκον ὑπὸ τὴν στέγην, καὶ ὅπου ἔφερε θαυμασία κλιμαξ με δρύινον γλυπτὸν κιγκλίδωμα, ἐν τῶν κοσμημάτων τοῦ πύργου. Ἡ Φακινέτα δὲν ἐσυλλογίσθη νὰ ἐκδύσῃ τὸν μικρὸν, ἀλλ' ἀπέθηκεν αὐτὸν ἐνδεδυμένον εἰς τὴν κλινὴν του, ὅπου ταχέως ἐκείνος ἀπεκοιμήθη.

Ἡ παράφρων, ὁρθία ἐνώπιόν του, τὸν ἐθεώρησε κατ' ἀρχὰς ὑπνώττοντα, καὶ ἐλεγέ τις ὅτι νὰ πάλη, πάλι παραφροσύνης καὶ λογικοῦ, ἐτελεῖτο ἐν τῇ διανοίᾳ της, διότι φοβερὰ ἦτο ἡ συστολὴ τῶν χαρακτηριστῶν τῆς μορφῆς της. Ἄλλ' οἰονδῆποτε καὶ ἂν ὑπῆρξε τοῦ ἀγῶνος αὐτοῦ τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ Φακινέτα ἐχειρονόμησεν αἴφνης ἀγρίως, καὶ ἀρπάσασα τὸ φῶς, ὤρμησεν ἐξω τοῦ δωματίου.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρξατο περιερχομένη τὸν πύργον, οὗτινος πάντες οἱ θαλαμοὶ ἦσαν ἔρημοι, καὶ τὸ κηρίον ὅπερ ἐκράτει ἀνεφαί-

κίνησε σχεδὸν νὰ τὸ κάμω, θάχη καὶ αὐτὸς τὸ μέρος του...

Ὁ Λοβεδῦ, καίτοι ἀδημονῶν, δὲν κατώρθωσε νὰ κρύψῃ, πόσον ἡ εἶδησις αὕτη τὸν ἐνδιέφερε.

— Τί λέγεις, Τερέζα; ἐφώνησε. Δι' αὐτὸ λοιπόν σ' ἐζητοῦσε ἀπόψε ἡ χωροφυλακή... Ποῖος ἤξευρε μάλιστα, ἂν δὲν σ' ἐπαραιμόνευσαν καὶ εἶδαν ὅτι ἐμβῆκες εἰς τὸν πύργον! Πρέπει νὰ ὠφελθῆς ἀπὸ τὴν νύκτα καὶ νὰ φύγῃς.

Ἡ Φακινέτα ἐγέλασε.

— Ἄφησέ τους νὰ παραμονεύουν! εἶπε.

Καὶ ἀναλαμβάνουσα τὴν σοβαρότητά της προσέθηκεν:

— Ἐκαμα καὶ ἄλλα. Ἄλλὰ καὶ σὺ, Ραῦμόνδε, καὶ ὁ υἱός σου ὁ Ἐκτωρ δὲν ἔχετε τίποτε εἰς τὴν συνείδησί σας; Ὁ Ἐκτωρ εἶν' ἕνας παράλυτος ὅπως ἦσαν καὶ σὺ, γελᾶταις γυναικαίς, ἀφίνει τὰ παιδιὰ του, σκοτώνει εἰς τὴν μονομαχίᾳ ὄσους τὸν στενοχωροῦν, καθὼς ἤθελε νὰ σκοτώσῃ αὐτὸν τὸν εὐμορφὸ Νοὲλ...

— Σοῦτ, ... σοῦτ, ... Τερέζα, διέκοψεν ὁ τραπέζιτης, δεικνύων τὸν Ἐκτορα, ὅστις ἐκινεῖτο ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου ἡμπορεῖ νὰ σ' ἀκούσῃ.

— Δὲν θέλεις νὰ ὁμιλήσωμεν δι' αὐτὸν, Ραῦμόνδε, ἃς ὁμιλήσωμεν τὸ λοιπὸν διὰ σένα. Ἄν μίαν φορὰν, ποῦ ἤμουν νέα καὶ ἀθῶα, δὲν σ' ἀπαντοῦσα εἰς τὸν δρόμον μου, τί εὐτυχισμένη ποῦ θὰ ἤμουν! Εἶχα γονεῖς τιμίους ἀνθρώπους, καὶ εὐπόρους· θὰ ἔπαιρνα κανένα τίμιον παλληκάρι, καὶ θὰ ἐγινόμουν μιὰ καλὴ νοικοκυρά. Ἀντὶ νὰ γείνω αὐτὸ, ζέρεις τί ἐγείνω. Γυναῖκα ἀτιμη, ποῦ τὴν ἀρνῆθησαν οἱ συγγενεῖς της ζητιάνα, ποῦ γέννησε μέσα ἐς ἕναν ἀχυρῶνα ἕνα πλάσμα δυστυχισμένο· χαμένο κορμί, ποῦ ὅλοι τὴν λέγουν τρελλή, καὶ τῆς φορτῶνουν καὶ ἄλλα ἐγκλήματα ἐς τὴ βᾶχι...

— Σιώπα τώρα! ὑπέλαθεν ὁ Λοβεδῦ· τίς ἡ χρεῖα νὰ ἐνθυμῆσαι τώρα αὐταῖς ταῖς παλαιαῖς ιστορίαις;

Ἐφοβεῖτο, βλέπων τὸν Ἐκτορα προσπαθοῦντα νὰ ἐγερεθῆ, καὶ προφέροντα λόγους ἀσυναρτήτους:

— Ἄν δὲν τῆς ἐνθυμηθῶ τώρα, Ραῦμόνδε, πότε θὰ τῆς ἐνθυμηθῶ; ὑπέλαθεν ἡ παράφρων· Πῶς θὰ τοὺς ἐφαίνετο εἰς τὴν χώρα, νὰ ἤξευραν πῶς ἐκείνος ποῦ ἀνάφτει τῆς πυρκαϊαίς, καὶ ζητοῦν νὰ τὸν μάθουν πῶς καὶ πῶς, εἰμ' ἐγὼ. Καλὰ ἔκαμα; κακὰ ἔκαμα; ὁ θεὸς ἅς με κρίνῃ. Ἐνομίζω, νομίζω ἀκόμη, πῶς ἔκαμα πράγμα θεάρεστο. Ὅσοι χάνονται εἰς μίαν πυρκαϊὰ πηγαίνουν εἰς τὸν οὐρανόν, εἶνε γνωστὸ. Γι' αὐτὸ ὅσοι μοῦ ἔκαμαν καλὸ, τοὺς ἐπλήρωσα καὶ ἐγὼ ἔτσι· τοὺς ἔδωκα τὴν εὐκαιρίαν νὰ πάνε εἰς ἄλλη, καλλίτερη ζωὴ. Εἶχα πάντοτε ἀπὸ κεῖνα τὰ κανναβοξύλα, ποῦ ζεύρω καὶ τὰ ἐτοιμάζω τόσο ὠραῖα· κανεὶς δὲν με ὑπόπτει... καὶ ἔπειτα, ἤμουν πονηρὰ ἐγὼ! ἀφοῦ καὶ ὁ Κ.

νετο διαδοχικῶς εἰς ἕκαστον ὄροφον καὶ ἕκαστον παράθυρον. Ἄλλ' ὁ εἰς τοὺς διαδρόμους βλασφημῶν ἀνεμῶς ἐσθεσε τέλος τὸ φῶς της, καὶ ἡ παράφρων ἐξηκολούθησεν οὐκ ἤττον τὸ ἔργον αὐτῆς ἐν τῷ σκότει. Ἰστατόπου καὶ που, μετακινούσα τὰ ἐπιπλα, κλείουσα θύρας, καὶ ἀφαιρούσα τὰ κλειδιά των· αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ αἰτία τῶν παραδόξων ἐκείνων θορύβων, οὓς εἶχεν ὑπολάβει ὁ Λοβεδῦ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνέμου. Πολλάκις, παρερχομένη πρὸ τοῦ δωματίου ὅπου εὕρισκοντο πατήρ καὶ υἱός, εἶχεν ἀσυστόλως προσεγγίσει τὸν ὀφθαλμόν της εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ κλειθροῦ, ἀκούουσα τὰ λεγόμενα. Τίς ἡ λόγος τῶν περιπλανήσεων τούτων, ταχέως θέλομεν μάθει.

Ἐπειδὴ ἡ νύξ ἦτο ἡδὴ προχωρημένη, περιῆλθεν ἐτι ἀπαξ, ἀλλὰ ταχέως, ὅλον τὸν πύργον, ὀλίγον μόνον ἐκάστοτε ἰσταμένη, καὶ τρέχουσα πάλιν δι' ἔλαφρου βήματος, γελῶσα δὲ που καὶ που μετὰ προφυλάξεως, ὡς παιδίον παρασκευάζον ἀθῶαν τινὰ ἀστείότητα. Τελειώσασα τὸν περίπατόν της, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, ἔλαβε τὸν Ἰάκωβον εἰς τὰς ἀγκάλας της, κοιμώμενον πάντοτε, καὶ καταβαίνουσα ἔλαφρῶς τὴν κλιμακα, εἰσῆλθεν, ὡς εἶδομεν ἡδὴ, αἰφνιδίως εἰς τὸν θάλαμον, ὅπου εὕρισκετο ὁ Λοβεδῦ μετὰ τοῦ υἱοῦ του.

Ὁ πρῶν χρηματιστής, συνελθὼν ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς του, ἀνέκραξεν ὀργίλος:

— Μὰ τί θέλεις πάλιν ἐδῶ, ἀνόητη, αὐτὴν τὴν ὥραν; Δὲν εἶνε καιρὸς διὰ φλυαρίας; εἶνε ἄργά, θέλω νὰ κοιμηθῶ, καὶ βλέπεις ὅτι ὁ Ἐκτωρ κοιμάται.

— Μπα! ἀλήθεια! εἶπε μειδιῶσα ἡ παράφρων. Τότε νὰ βάλωμεν λοιπὸν τοὺς δύο ἀδελφούς πλάγι πλάγι... τὸν μεγάλον καὶ τὸν μικρόν.. δύο ἀγγέλους!

Καὶ ἀπέθηκε τὸν Ἰάκωβον ἐπὶ δέρματος τίγρεις, ἠπλωμένου πρὸ τοῦ ἀνακλίντρου ὅπου κατέκειτο ὁ Ἐκτωρ.

— Καὶ τί σὲ χρειαζόμεθα τώρα, ἐσένα καὶ αὐτὸ τὸ παιδί; ἀνέκραξεν ἀγανακτῶν ὁ Λοβεδῦ πηγαίνετε καὶ οἱ δύο σας.

Ἄλλ' ἡ τρελλή δὲν ἐκινήθη.

— Ὅχι, ὄχι, Ραῦμόνδε, ἀπήντησε. Δὲν πρέπει πλέον νὰ χωρισθῶμε. Τώρα εἴμεθα μαζὴ ὅλη ἡ οικογένεια, καὶ θὰ ἔχωμεν ὅλοι τὴν ἴδια τύχη.. διότι ἡ φωτιά τὰ καθαρίζει ὅλα.

Κ' ἐκάθισεν εἰς ἕνα κλιντήρα.

— Ἀλλὰ, σιχαμένο πλάσμα, ἀφοῦ σοῦ λέγω..

— Ραῦμόνδε, ἐξηκολούθησε λέγουσα σοβαρῶς ἡ Φακινέτα, ζέρεις ὅτι ἔκαμα κακὰ πράγματα σήμερα. Ἐσκότωσα αὐτὸν τὸν σχοινοβάτην, ποῦ ἤθελε νὰ μοῦ πάρῃ τὸ παιδί μου, καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἰάκωβος ἐχάρηκε πολὺ, καὶ με παρε-



Νοέλ, πού εἶνε τόσο ἐξυπνος, ἐγελάσθηκε!

Ἡ ἰδέα αὕτη προκάλεσε νέον γέλωτά της. — Ὑπὸ τὸν διάβολον αἰ ἐκμυστηρεύσεις σου! δέκοψε μακρινῶς ὁ Λοβεδύ. Σοῦ ἀπαγορεύω...

— Ἐφθέσσέ την, πατέρα, νὰ ἠμιλήσῃ, εἶπεν ὁ Ἐκτωρ ὅστις εἶχεν ἀνακαθίσει διεσταλμένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἄ! ἐξυπνησες; καὶ κάθησαι καὶ ἀκούεις αὐτήν τὴν τρελλήν;

— Τρελλή! ἐφώνησεν ἄγριως ἡ Φακινέτα, τὸ πιστεύεις καὶ σύ;.. Μάλιστα! ἤμουν τρελλή μιὰ φορά, ὅταν ἄκουσα τὴ φρικτὴ σου συμβουλή, διὰ τὰς κυρίας Δυχαμέλ.. Μὴν ἡμέρα μοῦ εἶπες, ἔτσι ἀδιάφορα: αἱ γυναικαδέλφη μου καὶ ἡ κόρη της εἶνε λαμπραῖς γυναῖκες· ἀν καὶ τὸ Μεγάλο Σπίτι, θὰ πᾶνε κατ' εὐθείαν εἰς τὸν οὐρανὸ!» Κ' εἶπεδὴ δὲν ἐκατάλαβα, μοῦ ἐνθύμισες πόσα καλὰ μοῦ εἶχαν κάμει.. Γύρισε τὸ φτωχὸ μου τὸ κεφάλι.. καὶ τῶκαμα! Ἄλλα ὁ θεὸς δὲν ἤθελε, φαίνεται, ἄλλους ἀγγέλους, καί...

— Τοιαύτην ἀτιμίαν ἐσυμβούλευσες, πατέρα; ἠρώτησεν ὁ Ἐκτωρ, ὅστις, καίτοι βρηγυῶδῃ καὶ δύσκολον ἔχων ἐτι τὴν φωνήν, ἐφαίνετο ἀνακτήσας τὸ λογικὸν αὐτοῦ.

— Σοῦ ἐπαναλαμβάνω, εἶπεν ἀποτόμως ὁ Λοβεδύ, ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶνε παραλογοισμοί.

— Αἶ.. καὶ ὅταν μ' ἔβαζες, ὑπέλαβες πονηρῶς ἡ τρελλή, εἶχες τὸν σκοπὸ σου! Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἤθελες ν' ἀναγκάσῃς αὐταῖς τὰς καλαῖς γυναῖκας νὰ καθήσουν εἰς τὸ σπίτι σου, ὅπου ὁ προκομμένος ὁ υἱὸς σου ἐλογάρισσε νὰ κάμῃ τὴν ἐξαδέλφη του νὰ τὸν πάρῃ χωρὶς νὰ θέλῃ. Ἐπειτα ἔλεγες ὅτι ἓνα κάποιον χαρτί, πού εἶχε μεγάλη σημασία γὰρ σένα, θὰ ἐκαίετο ἔς τὴν πυρκαϊά.. Ἐπειτα, ἀν τὸ πρᾶγμα πτύχαινε ὅπως εἶχες ἔς τὸ νοῦ σου, ἐκληρονομοῦσατε σὲς τὴν μεγάλην περιουσίαν τοῦ Δυχαμέλ... Πές μου, ἀν τολμάς, ὅτι λέγω ψεῦματα!

— Ὅνειρεύεσαι!

— Πατέρα, ἐπιθύρῃσεν ὁ Ἐκτωρ, ἀνακινούμενος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ὅσον ἀσυνείδητος καὶ ἀν ἐφάνην ἕως τότε, αἰσθάνομαι φρικτὴν ἀπὸ τὰς φοβερὰς αὐτὰς ἀποκαλύψεις. Ἡ γυναικὶς αὕτη δὲν εἶνε τρελλή αὕτην τὴν στιγμὴν.. καὶ ἂν σ' ἐνόμιζα ἱκανόν..

— Ὡ, ὦ! κύρ Ἐκτωρ, ὑπέλαβεν εἰρωνικῶς ἡ Φακινέτα, βέβαια.. ἔς ἐμένα στέκει νὰ τοῦ βάλῃς τὴ θηλειά! Ὅταν νὰ μὴν ἐτοιμάζουσαι νὰ κάμῃς τὴν Ἰωσηφίνας ὅ,τι μοῦ ἔκαμ' ἐμένα ὁ πατέρας σου;.. Ἐλα, ἔλα.. καὶ τὰ ξεύρω ὅλα.. Μ' ὅλας σου τὰς ὑποσχέσεις, εἶχατε ἀπόφασι νὰ φύγετε τὸ πρῶν καὶ οἱ δύο σας, καὶ κανεὶς ποτε δὲν θὰ σὰς ξανάβλεπε.. Τί σὰς ἐμελε σὰς, τί θὰ γείνωμεν ἡμεῖς, τὰ δυστυχημένα πλάσματα, πού τὰ πατήσατε καὶ τὰ λυώσα-

τε;.. Αἶ, προσέθηκεν ἀνακαγχάζουσα, ὅλοι ἐδῶ τότε εἴμεθα ἓνας κ' ἓνας... Καλὰ πού ἡ φωτιὰ τὰ καθαρίζει ὅλα.. καὶ θὰ βγοῦμε ὅλοι ἀσπροπρόσωποι, ὅταν παρουσιασθῶμεν εἰς τὸ θεῶ.

Κατὰ τὴν συνομιλίαν ταύτην ὁ ἀήρ εἶχε βαθυμῶδον καταστῆ πνιγρὸς περὶ τοὺς διαλεγόμενους καὶ καπνὸς δριμύς, καὶ τοὶ ἔλαφρός, ἤρχιζε νὰ πληροῖ τὸ δωμάτιον. Ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς δὲν τὸν παρετήρουν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠσθάνθησαν δύσπνοιαν. Καὶ ἡ Φακινέτα αὕτη ἐσπύργιζεν ἐνίοτε τὸ κἄθιδρον μέτωπόν της, τὸ δὲ παιδίον, ὅπερ κατέκειτο ἐπὶ τῆς δορᾶς τῆς τίγριδος, συνεταράσσετο βάλλον ἔλαφρὰς οἰμωγὰς, ὡσεὶ ἐβάφρυνεν ἐφ' ἑαυτὴν τὸν ὕπνον του.

Ἰδέα φοβερὰ, διαδραμαῖσα τὸν νοῦν τοῦ Ἐκτορος, ἤρκεσε νὰ διακλύσῃ τοὺς τελευταίους τῆς μέθης του καπνοῦς. Ἡγέρθη κάτωχρος καὶ ἀνεφώνησε:

— Τί λέγει αὕτη ἡ γυναῖκα; Ἐδῶ κάμνει ζέστην φοβερὰν... πνίγεται κανεὶς...

— Ἀλήθεια, ἀπήνησεν ὁ Λοβεδύ, νομίζει κανεὶς ὅτι ἀναπνέει φωτιάν... Διάβολο! Κἄτι ἄσχημην δουλειάν μὰς ἐπαίξει ἡ τρελλή.

Ἄντι πάσης ἀπαντήσεως, ἡ Φακινέτα ἐκάγχασε πάλιν, ἀλλ' εἶχε νῦν ὁ καγχασμὸς της ἀπαισιωτέραν τὴν κλαγγήν.

(\*Ἐπιτετα συνέχεια)

## BIBLIΟTHKH ZAKYNTHOY

Ἡ σύστασις δημοσίων βιβλιοθηκῶν εἰς τὰς πόλεις εἶνε εἰς τῶν δραστηκωτέρων ἐκπολιτιστικῶν τρόπων, οὗς πᾶσα κυβέρνησις ἢ σύλλογοι τοπικοὶ καὶ ἰδιῶται πρέπει παντὶ σθένει νὰ ἐπιδιώκωσι πρὸς μόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν πολιτῶν. Τὸ τοιοῦτον δ' ἐστὶ μάλλον ἐπιβλητικὸν εἰς ἡμᾶς ὡς ἐν τῶν κυριωτάτων καθηκόντων τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν πολιτῶν. Διότι δὲν πρέπει ν' ἀποκρύψωμεν ὅτι, ἐὰν ἐξικιρέσωμεν τὰς Ἀθήνας, τὴν Ζάκυνθον, τὴν Κέρκυραν, ἴσως δὲ καὶ δύο ἑτεῖ, ἀλλ' οὐχὶ τρεῖς τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος, εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς πνευματικὸς βίος δὲν ὑπάρχει. Σπάνιοι εἶνε, οὐδ' ἐπὶ τῶν δακτύλων κἂν ἀριθμοῦνται, οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀσχολούμενοι περὶ φιλολογικὴν τινα ἢ ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν χάριν τῶν συμπολιτῶν των. Κατὰ μεγάλη δὲ μόνον χρονικὰ διαστήματα ἀναγγέλλεται ἢ ἐμφάνιαις καλοῦ τινος βιβλίου ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Καὶ τοῦτο διότι αἱ καθημερινὰ στερεότυποι πολιτικαὶ συζητήσεις καὶ ἐριδερὲς ἀπασχολοῦσι τὸν νοῦν καὶ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς τῶν ὀπωσδήποτε τυχόντων παιδεύσεως κκτοί-

κων. Ἐν δὲ τῶν κυριωτάτων αἰτίων τῆς τοιαύτης καταστάσεως εἶνε καὶ ἡ ἄλλειψις βιβλιοθηκῶν δημοσίων, ἃς εἴπωμεν δὲ καὶ ἰδιωτικῶν. Τὰ σωτήρια δὲ ἀποτελέσματα τῆς ὑπάρχουσας δημοσίων ἀναγνωστηρίων καὶ βιβλιοθηκῶν ἐπὶ τῆς κοινωνίας εἶνε γνωστὰ, καὶ οὐδεμὶα ἀνάγκη ν' ἀναγράφωμεν ταῦτα ἐνταῦθα, προκειμένου συντόμου λόγου περὶ τῆς βιβλιοθήκης Ζακύνθου.

Ἡ δημοσία βιβλιοθήκη Ζακύνθου συνέστη τῷ 1803 ὑπὸ τῆς Ἑπτανησιακῆς πολιτικῆς δυνάμει ψηφισθέντος κανονισμοῦ τοῦ τμήματος τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, δι' οὗ ἐπεκυροῦτο ἡ τῆς 7ης Ἰουνίου 1799 πρόβλεψις τῆς προσωρινῆς Γερουσίας περὶ συστάσεως σχολείων καὶ δημοσίων βιβλιοθηκῶν ἐν ἐκάστη νήσῳ.

Πρῶτοι καὶ ἐνταῦθα μετὰ τὴν σύστασιν τῆς βιβλιοθήκης εὐεργετὰι ὑπῆρξαν οἱ αἰετήσοι Ζωσιμάδαι, οἵτινες τῷ 1804 ἐπεμψαν εἰς αὐτὴν ἀπάσας τὰς διὰ τῆς φιλομούσου γενναιοδωρίας αὐτῶν γενομένας ἐκδόσεις. Μετὰ τούτους ἐκληροδότησαν τὰ βιβλία αὐτῶν εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην τῷ 1823 ὁ διδάσκαλος Θεοδόσιος Δημάδης, τῷ 1835 ὁ Ῥοβέρτος Σολωμὸς, κατὰ τὸ 1842 ὁ Φραγ. Μουτζᾶς. Ἐκτοτε δὲ μέχρι τοῦ 1882 οὐδεμίαν ἐγένετο προσφορὰ ἀξία μνησας. Μέχρι τοῦ ἔτους 1882, ὡς προκύπτει ἐκ πρωτοκόλλου παραδόσεως, ἡ βιβλιοθήκη ἤριθμοι: 3885 τόμους, ὑπέκειτο δὲ μέχρι τοῦ ἔτους τούτου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐκαστοτε Γυμνασιαρχῶν καὶ τῶν καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου, ἀπόστοιτος ἐντελῶς οὖσα εἰς τὸ κοινόν, παραδιδόμενη ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος ἐκαστοτε Γυμνασιαρχοῦ εἰς τὸν διαδεχόμενον αὐτὸν ἀνευ πρωτοκόλλου παραδόσεως, εἰς οὐδένα ἄλλως τε ὑποκειμένων ἐλεγχον περὶ τῆς φυσικῆς φθορᾶς ἢ ἐξαφανίσεως τῶν βιβλίων. Μνημονεύονται δὲ μόνον ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς διευθυνάντων αὐτὴν κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα ὅτι ἐμερίμησαν ὀπωσδήποτε περὶ αὐτῆς μετὰ Ζήλου οἱ κκ. Ἱγνάτιος Μαρτζώκης, Μάρκος Βιλακίνης καὶ Ὄθων Ῥέντζος.

Ἐν ἔτει 1882 ὁ κ. Κωνσταντῖνος Λομβάρδος, ὑπουργὸς τῆς παιδείας τυγχάνων τότε, ἀπέσπασε τὴν βιβλιοθήκην ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Γυμνασίου, καὶ κατέστησεν αὐτὴν αὐτοτελῆ καὶ δημοσίαν, διορίσας ἄμισσον μὲν ἐπόπτην αὐτῆς τὸν ἱστοριογράφον τῆς Ἑπτανήσου κ. Π. Χιώτην, ἐμμισθον δὲ βιβλιοφύλακα τὸν κ. Δ. Ἠλιακόπουλον, ἀναγράφας ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἴδιον κονδύλιον ἐκ δραχμῶν 3,000 δι' ἐνοίκιον, μισθὸν βιβλιοφύλακος, ἀγορὰν βιβλίων κτλ. Τὸ κονδύλιον τοῦτο τελευταῖον ἐμειώθη ἐπικαισθητῶς.

Πρώτη πρᾶξις τοῦ ἐπόπτη καὶ τοῦ βιβλιοφύλακος ὑπῆρξεν ἡ σύνταξις προσωρινοῦ κανονι-

μοῦ, ἐγκριθέντος ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου καὶ ἀποσταλέντος εἰς διαφόρους λογίους μετὰ παρακλητικῆς ἐπιστολῆς πρὸς ἀποστολήν βιβλίων. Χάρις δὲ εἰς τὰς φιλομούσους συνδρομὰς ὁ ἀριθμὸς τῶν τόμων ἀπὸ 3,885 ἀνήλθεν εἰς 16,000.

Αἱ πολυτιμότεραι δὲ τῶν δωρεῶν καὶ γενναιότεραι εἶνε ἡ τοῦ διαπρεποῦς λογιου Διονυσίου Θερεϊαννοῦ Ζακύνθου, ἡ τοῦ ἐπόπτη τῆς βιβλιοθήκης κ. Παναγ. Χιώτου προσενεγκόντος φιλοτιμίας πάνυ πᾶσαν τὴν βιβλιοθήκην του, καὶ ἡ τοῦ πρῶην ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου, τοῦ μακαρίτου Νικολάου Κατραμῆ ἀποστείλαντος χειρογράφους κώδικας 26 τὸν ἀριθμὸν.

Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐντύπων βιβλίων ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσι πολλαὶ παλαιαὶ ἐκδόσεις τῆς 15 καὶ 16 ἑκατονταετηρίδος Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων καθὼς καὶ Ἱταλῶν. Ἐγένετο δὲ φροντίς ὅπως καταρτισθῇ ὅσον οἶον τε πλήρης συλλογὴ συγγραμμάτων διαλαμβανόντων περὶ Ζακύνθου, ἧτις ὁσημέραι πλουτίζεται.

Τῶν χειρογράφων δὲ τὰ πλεῖστα εἶνε θεολογικῆς ὕλης. Τούτων ἀξία λόγου εἶνε:

Χειρόγραφον χάρτου ἐκ φύλλων 294. Ἐξήγησις εἰς τοὺς ἐν ταῖς θείαις καὶ δεσποτικαῖς ἐφορταῖς μελουρηθέντας κανόνας παρὰ τῶν ἀρίων καὶ σοφῶν μελῶδων Κοσμᾶ καὶ Ἰωάννου τοῦ Λαμασκηνῶ.

Χειρόγραφον ἀσέλιδον χάρτινον περιέχον 1) Νομοκάνονα καὶ 2) Κατάλογον πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Χειρόγραφον ἀνήκον εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἁγίας Δικατερίνης τῶν Συναϊτῶν ἐν Ζακύνθῳ. Ἐν ἄλλοις ἔχει καὶ ἐν σελίδι 87 ἀδιάλεξις ὅπου ἔγεινε διὰ τὴν ὀργάνη Σύνουδον ἔς τὴν Φλωρέντσαν.

Χειρόγραφον ἐπιγραφόμενον Νοταρίου τοῦ Μαλαζοῦ τοῦ ἐκ Ναυπλίου τῆς Πελοποννήσου φέρει χρονίαν ἀφ' ἑ. Περιέχει ἐκκλησιαστικὴν ὕλην.

Πλὴν τούτων δὲ ὑπάρχουσι πολλοὶ ἄλλοι κώδικες περιέχοντες ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις, νομοκάνονας, ὑπομνήματα φιλοσοφικά, μεταφράσεις λατινιστῆ τῆς λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, Εὐαγγελικα, καὶ ἕτερα λειτουργικὰ ἀναγνωσμάτια, ὧν τινα φέρουσι τὸ ὄνομα Ζακύνθων ἀντιγραφῶν.

Τὰ ἄλλα χειρόγραφα ἀνάγονται ἄλλα μὲν εἰς τὴν πολιτικὴν ἰστορίαν καὶ γεωγραφίαν τῆς Ζακύνθου, ἄλλα δὲ εἰς τὴν τῶν λοιπῶν νήσων. Ἐν δὲ μόνον ὑπάρχει περιέχον τὸ κείμενον Ἑλλήνος συγγραφέως, τὸ τοῦ Στεφάνου τοῦ Βυζαντινοῦ. Περὶ πόλεων καὶ δήμων. Γραφὴ 15' αἰῶνος.

Ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων ἀξία σημειώσεως εἶνε:

Saggio storico dell' isola di Cefalonia scritto nell' anno 1829 da S. Loverdo nobile Cefalleno. Ἡ ἱστορία αὐτὴ μένει ἐτι ἀνεκδότος, πλὴν μικροῦ τμήματος δημοσιευθέντος ἐν τῇ *Ἰονίῳ Ἀρχαιολογία*. Ἀντίγραφον τῆς ἱστορίας ταύτης εὐρίσκειται καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ εἰς χεῖρας ἰδιώτου. Ἐκ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ χειρογράφου ἐλλείπουσι τὰ κεφάλαια τὰ πραγματευόμενα τὴν ἱστορίαν τῆς Κεφαλληνίας ἐπὶ Ἑνετῶν καὶ Γάλλων.

Descrizione storica civile e fisica della città et isola del Zante dall Dottor Giovanni Carzola nobile di detta città. (Ἄνεκδοτος).

Libro d' oro che contiene i nomi e l' età dei Nobili della città et isola del Zante κτλ. Ἡ χρυσὴ αὕτη βίβλος εἶνε ἀντίγραφον τῆς πρωτοτύπου, ἣτις ἐκάθη ἐπὶ τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων. Ἀντιγραφεὺς αὐτῆς λέγεται ὁ Γεώργιος Βάλσαμος γραμματεὺς τῆς κοινότητος. Τὸ ἀντίγραφον δὲ τοῦτο εἶνε τὸ μόνον σωζόμενον, ἀναγνωρισθὲν καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, διὸ φέρει σφραγίδας δημοσίων ἀρχείων ἐντός τῶν φύλλον.

Πρακτικὰ τῆς συντακτικῆς συνελεύσεως τοῦ συντάγματος τῆς Ἑπτανησιακῆς πολιτείας τοῦ 1803. Ἱταλιστί.

Carte tradotte da Greco in Italiano dall autentico Capitan General Morosini. Ἐν τούτῳ περιλαμβάνονται καὶ ἔγγραφα ἀφορῶντα τὰς ὑπηρεσίας Παύλου Μακρῆ Ζακυνθίου.

Copia dal libro delle terminazioni del magistrato dei Sindici et Castigatori nel Regno di Morea τοῦ ἔτους 1690 καὶ 1704.

Ἐλαιωτάτη σημείωσι πῶς ἑκατοκίθη ἡ Ζακύνθος, ποῖοι οἱ ἐλλογότες καὶ ποῖοι οἱ εὐρεθέντες, ἐκ μιᾶς βίβλου, ἡ ὁποία εὐρέθη κατὰ διαδοχὴν εἰς χεῖρας τοῦ λογιωτάτου Γεωργίου Χαρίου Βολίμης Μεσιρῶ, ἣτις φανερώει τὸ ἔτος ὅπου οἱ τοῦτοι προπάτορες κτίσαντες τὰς Βολίμης εἰς αὐτὰς ἑκατοκίθησαν. Ἰσὸν ἀπαράλλακτον. 1405.

Ἡ ἀνωτέρω σημείωσις εὐρίσκειται ἐντός κώδικος περιέχοντος καὶ ἄλλην ὕλην, ὡς ψυχαγωγίαν εἰς Ἰσοκράτους λόγον πρὸς Νικοκλέα, Δρομολόγιον ἀπὸ Πετροπούλεως εἰς Μόσχαν κτλ.

Brevi nozioni geografiche delle isole Ionie l' anno 1816. Κατὰ τὸν Μουσοζυδὴν ἔγραψε τοῦτο ὁ Διονύσιος Ρώμης καὶ ἀνέγνωσεν ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ.

Alcuni cenni sulle cose dell' isola di Zante di Demetrio Naranzi Zacintio 1843.

Χειρόγραφον ἐνέχον διάφορα ἔγγραφα τῆς ἐν Ζακύνθῳ λατινικῆς ἐκκλησίας, ἐν οἷς — Serie dei Vescovi della Chiesa del Zante e di

Cefalonia.—Ποίημα Γραμματικῶν Κερκυραίων περὶ πολιτικῆς Κερκύρας, ἀρχόμενον

Σ τὸς χιλίους ἑπτακόσιους δεκάτῃ ἠθέλησε ν' ἀράξῃ.....

Τὰ ἀνωτέρω συντόμως ἐσημειώσαμεν ὅπως δώσωμεν νύξιν εἰς τινὰ τῶν ἐν Ζακύνθῳ λογίων, ἐκ τῶν μὴ ἀσχολουμένων βεβαίως περὶ τὴν καλλιέργειαν καὶ μόνην τοῦ ποιητικοῦ ἀνθρώπου, πρὸς πληρεστέρων τῶν χειρογράφων ἐρευνῶν καὶ πρὸς σύνταξιν καταλόγου τούτων λεπτομεροῦς κατὰ τοὺς κανόνας τῆς παλαιογραφίας καὶ μετὰ σημειώσεων περὶ τῶν ἐκδεδομένων ἢ ἀνεκδότων.

Σημειωτέον δὲ ὅτι χειρόγραφα ἱστορικὰ μεγάλης ἀξίας διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν τῶν Ἰονίων νήσων περιέχει καὶ τὸ ἀρχαιοφυλακτεῖον τῆς νήσου καὶ τὸ ἀρχεῖον τῆς ἐπισκοπῆς τῶν καθολικῶν.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ δὲ Ζακύνθου ὑπάρχει καὶ μικρὰ συλλογὴ ὀρυκτολογικῆ καὶ βοτανικῆ τῆς νήσου, καὶ μικρὸν μουσεῖον ἀρχαιοτήτων καὶ εἰκόνων.

A. M.

## Ἡ ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΣΜΕΝΗ

Ἀιτήγημα Ὀρθοδόξων

Δύο βραχίονες τῆς ὠραίας καὶ πολυσχιδοῦς Ῥοδόπης ἀπὸ ὑψηλῶν κορυφῶν ἤρμας πρὸς βορρᾶν κατερχόμενοι σχηματίζουν βαθεῖαν καὶ στενήν φάραγγα, δι' ἧς ὄρητικὸς καὶ μετὰ πολλοῦ πατάγου καὶ δι' ἀπείρων ἐλιγμῶν κυλίνει τὰ ρεῦματά του πρὸς τὴν ἀχανῆ τῆς Θράκης πεδιάδα ποταμὸς εὐμεγέθης διασχίζων τὸν Στενὴμαχον.

Ἐπὶ βράχου δὲ ὑψηλοῦ, ἀποτόμου καὶ δυσπροσίτου κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τούτου διατηρεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκέραιον φρούριον μέγα καὶ φοβερὸν προωρισμένον πάλαι νὰ προστατεύῃ τὴν Θράκην καὶ τὴν εἰς Βυζάντιον ἀγούσαν κατὰ πάσης ἐχθρικῆς ἐκ Μακεδονίας ἐπιδρομῆς. Τοῦ φρουρίου τούτου ὁ νῶκος σχεδὸν ἀκέραιος διατηρούμενος ὑψοῦται ἐπὶ τῆς ἀποτομωτάτης τοῦ βράχου ἀκρας, τοῦ ὁποῦ τοὺς πόδας πλήττουσι τὰ ἄγρια τοῦ ποταμοῦ ρεῦματα. Ὁ νῶκος διὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του καὶ τῶν ἐπι σωζομένων τοιχογραφιῶν του ἀνακαλεῖ λαμπροῦς τῆς Ἑλληνικῆς αυτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου χρόνους.

Τὸ φρούριον τοῦτο μετὰ τῆς Ἑκκλησίας οἱ κάτοικοι τοῦ Στενὴμαχου καὶ τῶν πέριξ καλοῦσι *Παναρίαν τοῦ Καλῆ* ἀπέχει δὲ τοῦ Στενὴμαχου ὤρας σχεδὸν δρόμον.

Αἱ δὲ περὶ τοῦ φρουρίου ποικίλαι παραδόσεις τῶν περιούκων εἶναι τὸσον ζωηραί, ὥστε νομίζει τις ὅτι ἀναφέρονται εἰς χρόνους μόλις κατὰ δεκαετηρίδας τινὰς ἀφεστῶτας τῶν ἡμερῶν μας. Τὸσον οἱ χρόνοι ἐκείνοι ζῶσιν ἐτι εἰς τὴν φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων! Μίχρι δὲ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ λαὸς τοῦ Στενὴμαχου σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἀνήρχοντο ἀπᾶς τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου ὁρῶν βαθεὺς εἰς τὸν δυσπρόσιτον Καλὸν καὶ ἐλειτουροῦντο ἐν τῷ ναῶ τῆς *Παναρίας* καὶ διημέρευον ἐκεῖ ἀναμνησκόμενοι ἀρχαίων ἡμερῶν ἐθνικῆς ὑπάρξεως καὶ ἐνισχυόμενοι εἰς τὴν ἀκλόνητον αὐτῶν πίστιν περὶ μέλλοντος αἰσιωτέρου. Μήπως οἱ πατέρες καὶ οἱ πάπποι αὐτῶν δὲν ἀπέθανον πλήρεις τῆς πίστεως ταύτης;

Ἄλλ' ἢ μάλιστα ἐνδιαφέρουσα παράδοσις ἀναφέρεται εἰς τὴν *Ἀναθεματισμένην*.

Ἀπέναντι τοῦ Καλῆ πρὸς ἀνατολὰς κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ὑψοῦται δασὺς βραχίον τῆς Ῥοδόπης καλούμενος *Χτέρμα*. Ἐπὶ τούτου δὲ ἀνωθεν τοῦ παραχῶδους ποταμοῦ ἵσταται ὡς στήλη κατηρῆς καὶ οἰνεὶ καταδεδικασμένη νὰ ὑφίσταται τὰς καταγιγίδας τοῦ οὐρανοῦ βραχῶδης προβολῆ μέλαινα τὴν ὄψιν καὶ μακρόθεν παριστῶσα μορφήν γυναικὸς ἀπολελιθωμένης. Ἡ ἀκρα αὕτη φέρει τὸ δυσώθυμον ὄνομα *Ἀναθεματισμένη*. Εἶναι ἀδύνατον νὰ προσίδη αὐτὴν ἢ καὶ ν' ἀναφέρῃ μόνον Στενὴμαχίτης χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ἐνδύμουχον μίσος, ὄργην, ἀγανάκτησιν, καὶ χωρὶς ν' ἀναθεματίσῃ αὐτήν. Οἱ δὲ ὑλοτόμοι οἱ καθ' ἐκάστην τὴν ἀνωθεν ἀτραπὸν μετὰ τῶν ἡμιόνων διερχόμενοι λιθοβολοῦσι τὴν *Ἀναθεματισμένην* βλασφημοῦντες καὶ καταρώμενοι.

Τί εἶναι ὁ βράχος ἐκεῖνος; Τί τοὺς ἑπτὰσιαι, καὶ τὸν ἀναθεματίζουσι καὶ τὸν λιθοβολοῦσιν;

Εἶναι πικρὰ ἱστορία, ἣτις διὰ τῶν αἰώνων δὲν λησμονεῖται. Εἶναι μάλιστα κάτι περισσότερο ἐπλάσθη ἴσως μίᾳ ἱστορίᾳ, διὰ νὰ διατηρῆται εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα, ἐν ὅσῳ ὄρητος ἵσταται ἐκεῖνος ὁ βράχος, ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων μίᾳ ἰδέᾳ, ἐν αἴσθημα, μίσος κατὰ τῆς προδοσίας καὶ πόθος τῆς ἐλευθερίας.

Ὁ Καλὸς, λέγει ἢ παράδοσις, ἦτο τὸ κάστρον ἐνός βασιλείως, βασιλείως ἀνδρείου καὶ εὐσεβοῦς καὶ ἐχθροῦ ἀσπόνδου τῶν Τούρκων. Τὸ προῖμιον τοῦτο εἶναι κοινὸν εἰς τὴν ἱστορίαν παντὸς σχεδὸν Ἑλληνικοῦ κάστρου μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς πολλὰ πρωταγωνιστεῖ ὠραία βασιλοπούλα. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι φύσει φίλος τῆς ἐλευθερίας καὶ φαντάζεται ἑαυτὸν πάντοτε ἐλεύθερον τὴν δύναμιν ὅμως καὶ μεγαλειότητα αὐτοῦ ἀντιπροσωπεύει πάντοτε εἰς βασιλεὺς.

Ἐν τῷ φρουρίῳ του ἔζη ὁ βασιλεὺς μεγαλο-

πρεπῶς. Ἐκείθεν ὄρωμα κατατρόπωνε μετὰ τῶν γενναίων πολεμιστῶν τοῦ μυριάδας ἐχθρῶν καὶ ἐπανήρχετο τροπαιοῦχος, φέρων πλοῦσινα λάφυρα, τὰ ὁποῖα διένεμεν ὅλα εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ φυλάττων δι' ἑαυτὸν μόνην τὴν δόξαν.

Ἦλθον ὅμως καιροὶ μαυροί.

Ἐχθρὸς φοβερός, ὅσον καὶ μισητός, τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἐκυρίευσεν καθ' ἐκάστην πόλιν καὶ κάστρον καὶ ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐνθα ἕστησε τὸν θρόνον του, ἐπλησίαζεν ὁσημέραι εἰς τὸν Στενὴμαχον.

Ὁ βασιλεὺς τοῦ Καλῆ ἠναγκάσθη νὰ κλεισθῇ εἰς τὸ φρούριόν του. Ἐναὐτῷ ἦτο ἀσφαλῆς τὸ φρούριον ἦτο ἀπόρητον *ποῦλι πετάμενο* δὲν εἴμποροῦσε νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτό. Ἐκτός τούτου ὁ βασιλεὺς εἶχε μυστικὸν μηχανημα, διὰ τοῦ ὁποῖου, ὅταν ἤθελεν, ἐκλείει κάτωθεν τοῦ ἀπροσίτου πύργου τοῦ τὸν ὄρητικὸν ποταμόν, τοῦ ὁποῖου τὰ ὕδατα συναθροισζόμενα ἀπετέλουν πέλαγος, οὗ ἢ ἐπιφανεῖα ἐφθάνε μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν ὄπισθεν ὄρεων. Ἐνῷ δὲ ὁ ἐχθρὸς προῦχώρει ἀνυπόπτως βαδίζων διὰ τῆς ξηρᾶς κοίτης, ἀΐφνης ἀνοιγομένης τῆς τεραστίας πύλης ἐξεχύοντο μετ' ὄρη καὶ ταχύτητα ἀκατανόητον τὰ ρεῦματα καὶ κατέκλυζον, ὡς ἄλλη Ἐρυθρὰ θάλασσα, τὴν στρατιάν τῶν ἐχθρῶν.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν δεινῶν τούτων καιρῶν ἐλθούσα ἐκ τῆς πέραν τοῦ Αἴμου χώρας Βουλγαρικῆς τῆς οἰκογένεια κατὰκησεν ἐν Στενὴμαχῷ. Ἐλέγετο ὅτι κατήγετο ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Κράλη τῆς Βουλγαρίας, ἣτις δῆθεν μὴ ὑποφύρουσα τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν ἐφυγε καὶ ἦλθεν εἰς Στενὴμαχον ζητοῦσα ἄστυλον ἀλλὰ καχύποπτοί τινες ὑπόπτευσον ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν προσφύγων ἢ πόλις ἐδέχθη κατασκόπους καὶ προδότας. Ὁ βασιλεὺς ἐν τούτοις παρείχε ταῖς ξένους πᾶσαν προστασίαν καὶ περιποίησιν. Ἡ οἰκογένεια αὕτη ἀπετελεῖτο ὑπὸ γέροντος, οὗ τὰ χεῖλη οὐδέποτε διέστελλε γέλως, ὑπὸ γυναικὸς νεαρᾶς, ἣν ἠδύνατό τις νὰ ὀνομάσῃ ὠραίαν, καὶ νέου τινός, οὗ ἢ φυσιογνωμία καὶ ἢ φωνὴ προέδιδε τέκνον τῶν βορειῶν τῆς Ἑυρώπης κλιμάτων. Ἡ γυνὴ ἐφαίνετο ἐγκλείουσα εἰς τὰ στήθη αὐτῆς ἡραίστειον παντοδραπῶν παθῶν φιλοδοξία καὶ ἔρωσ καὶ μίσος ἐφαίνοντο ὅτε μὲν διαμαχόμενα, ὅτε δὲ συμμαχοῦντα ἐν αὐτῇ. Ἐλέγετο ὅτι ἢ νεαρά γυνὴ μετεχειρίσθη ὅλα τὰ μέρη τῆς γοητείας, ὅπως δολοφονῶν τὸν κύριον τοῦ ἀπορρήτου φρουρίου, καὶ κυριεύσῃ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τοῦ Καλῆ ἦτο μεμνηστευμένος μετὰ τινος ἀνεψιᾶς τοῦ Παλαιολόγου αυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου ἢ δὲ καρδία αὐτοῦ ἦτο μάλλον ἀπόρητος ἢ τὸ φρούριόν του.

Ἄλλ' οἱ καιροὶ ἐδεινοῦντο. Ὁ βασιλεὺς τοῦ

Καλὲ ἐπιτυχῶς εἶχεν ἀποκρούσῃ τὰς ἐφόδους τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ τῆς πόλεως· δις δὲ ὁ ποταμὸς εἶχε σαρώσῃ χιλιάδας ἐχθρῶν, ὧν τὰ πτώματα διέσπειρεν εἰς τὰς εὐρέϊας τῆς κάτω Θράκης πεδιάδας. Ὁ ἐχθρὸς ἐφαίνετο ἀπηυδηκῶς, καὶ τὰ πάντα ἐμκρτύρουν ὅτι ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ ἀπρακτὸς μὲ τὰ πενιχρὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ του.

Τῷ ὄντι οἱ σκοποὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ ὅτι ὁ ἐχθρὸς κατέλιπε τὰς θέσεις του καὶ ἀπεμακρύνθη διευθυνθεὶς πρὸς ἀνατολὰς. Ἦτο σάββατον, ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὰυτὰ διέταξεν ἵνα τὴν ἐπιούσαν τελεσθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας μεγάλη δοξολογία, προσκαλέσας ἰδιαιτέρως τοὺς προκρίτους καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν φιλοξενουμένην βουλγαρικὴν οἰκογένειαν. Τὴν ἐπιούσαν κυριακὴν ὅλος ὁ λαὸς τοῦ Στεννημάχου ἐπλήρου τὰ περίεξ τοῦ Καλέ. Αἱ βαρεῖαι σιδηραὶ πύλαι αὐτοῦ ἠνοιχθήσαν. Ἡ δοξολογία ἤρχισέ καὶ πάντες προσηύχοντο εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ τῇ Ὑπερμάχῳ Θεοτόκῃ διὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀπέλασιν.

Ἡ φιλοξενουμένη Βουλγαρικὴ οἰκογένεια ἀνεζητήθη μετὰξὺ τοῦ πλήθους, ἀλλ' οὐδαμῶς εὐρέθη.

Ἡ δοξολογία ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος ὅτε ὁ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου πύργου σκοπὸς ἀνήγγειλε διὰ συνθήματος ὅτι πολυπληθὴς στρατιὰ ἐχθρῶν ἐφάνη βαδίζουσα διὰ τῆς μυστικῆς ἀτραποῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν ἀσθενὴ τοῦ φρουρίου πλευρᾶν. Ἡ δοξολογία διεκόπη· αἱ σάλπιγγες ἐσάλπισαν προσέγγισιν μεγίστου κινδύνου· οἱ στρατιῶται ἔδραμον ἐπὶ τὰ ὄπλα, οἱ πάντες ἔλαβον θέσιν ἀμυντικὴν. Ὁ βασιλεὺς κραδαίνων εἰς τὴν στιβαρὰν χεῖρά του ξίφος διστομον ἐστάθη ἐπὶ ὑψηλοῦ ἀντήρου, καὶ ἐκείθεν ἐπέσκόπει τὰ πάντα καὶ ἔδιδε διαταγὰς.

Ὁ ἐχθρὸς ἐν τούτοις προὔχρωι ἀσφαλῶς.

Κατὰ τὴν βορειανατολικὴν ἄκρην τοῦ φρουρίου στρατιῶται τινες ῥίψαντες σχοινίον ἀνέσπυραν πρὸς τὰ ἄνω ἀγγελιοφόρον, ὅστις πρὸ μιᾶς στιγμῆς εἶχε φθάσῃ δι' ἄλλης ὁδοῦ πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ φρουρίου· ἐκόμιζεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ βασιλεὺς ἔσπευσε νὰ λάβῃ τὴν ἐπιστολὴν δούς εἰς τὸν ἀγγελιοφόρον ὑπέρπυρον, ἀποσφραγίσας δὲ αὐτὴν ἀνέγνω· ἐνῶ δὲ ἔθετεν αὐτὴν εἰς τὸν κόλπον του, τὰ χεῖλη του μηχανικῶς ἐπανέλαβον «Φυλάττου τὴν Βουλγάραν· εἶνε κατάσκοπος». Ἄκων δὲ ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἐκεῖ ἐπὶ προεκβολῆς τοῦ βράχου διακρίνει τὴν μορφήν γυναικῶς. Ἰστατο ἔχουσα τεταμένην τὴν χεῖρα καὶ δεικνύουσα τοῖς ἐχθροῖς τὴν μυστικὴν ἀτραπὸν. Ὁ βασιλεὺς ἐνόησε τὰ πάντα. «Ἀνάθεμά σοι, Βουλγάρκα!» ἐφώνησε, καὶ τὴν αὐτὴν στιγμὴν βέλος ἐχθρικὸν ἐπίπε-

ξίως διευθυνθὲν διεπέρασε τὴν καρδίαν του.

Οἱ πλησίον τοῦ στρατιῶται ἔδραμον, καὶ ἐνῶ ἐδέχοντο τὸν ἥρωα εἰς τὰς ἀγκάλας των, εἶδον πρὸ των ὀφθαλμῶν των τρομερὸν θαῦμα τελεσθέν· ἡ Βουλγάρκα ἐν ἀκαρεῖ ἀπελιθώθη ὡς εἶχε, καὶ αὕτη εἶνε ἡ *Ἀραβηματισμένη*.

ΒΑΣΙΛΙΟΣ Γ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ

## ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὁ σιδηροῦς χαρακτῆρ πνευματικὸς ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, πλησσοῦμενος ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ ψυχρόμενος ὑπὸ τῆς πείρας, γίνεται χαλκῶδινος.

## ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σάμου περιέχει ἡ ἐπετηρὴς τῆς ἡγεμονίας τοῦ ἔτους 1886, ἡ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ διεθυντοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ γραφείου κ. Ἐπαμεινώνδα Σταματιάδου, λίαν ἐνδιαφερούσας πληροφορίες, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ἐντὸς ὀλίγων δεκαετηρίδων ὁ σαμιακὸς πληθυσμὸς ἠὔξησεν ἐπαισθητῶς. Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ γράφων, ἡ ἔρευνα τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκάστης χώρας δὲν εἶνε ἀπλῆς περιεργείας ἱκανοποιήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέρον καὶ διδακτικὸν σημεῖον, διότι ἐν τούτοις καταδείκνυται ἄριστα ἡ ἠθικὴ, ἄμα δὲ καὶ ὑγιεινὴ καὶ παραγωγικὴ τὸ τόπου κατάστασις. Ἐν τῷ σημείῳ δὲ τούτῳ ἡ κατάστασις τῆς Σάμου εἶνε λίαν εὐάρεστος καὶ ἐνθαρρυντικὴ ταυτοχρόνως. Ὁ ἱστοριογράφος Παῦλος Ῥαμνούσιος γράφων περὶ Σάμου τῷ 1572, ἦτο πρὸ τριακοσίων περίπου ἐτῶν, οὐδὲλλως μνημονεύει κατοίκων ἐν αὐτῇ· μόλις δ' ὁ μαρκήσιος Φλερῦ, ὁ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐπισκεφθεὶς τὴν νῆσον, ἀναφέρει ὅτι περιελάμβανεν αὐτὴ 3850 οἰκίας, ἡ, καθ' ὑπολογισμόν, 19 χιλ. ψυχάς. Ὁ Τσερνεφόρτιος γράφων τῷ 1702 ὅτι ἡ νῆσος μόλις εἶχε 12,000 κατοίκους, ὁ δὲ Πογκῶκ μετὰ τριάκοντα ἐπτὰ ἔτη λέγει ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ ἀποτίνοντες κεφαλικὸν φόρον ἀνῆρχοντο εἰς 1260 ἀρχηγούς οἰκογενειῶν. Ἐπίσημος ἀπογραφή τῆς Σάμου ἐγένετο κατὰ πρῶτον τῷ 1828 ἐντολῇ τοῦ Ἰωάννου Κωλέττου, διοικητοῦ τῶν Ἀνατολικῶν Σποράδων διατελοῦντος τότε· κατὰ τὴν ἀπογραφήν δ' ἐκείνην ἡ Σάμος εἶχε πληθυσμὸν 27125 ψυχῶν. Δευτέρα ἐπίσημος ἀπογραφή ἐγένετο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος Μιλτιάδου Ἀριστάρχου, κατ' αὐτὴν δ' ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἀνῆρχετο εἰς 33998, ἦτοι ἐντὸς 36 ἐτῶν ἐπῆλθεν αὔξησις κατὰ 6873 άτομα. Κατὰ τὴν τρίτην δ' ἐπίσημον ἀπογραφήν, τὴν γενομένην ἐπὶ ἀρχιεπιστάτων ἐρευνῶν καὶ πληροφοριῶν τῷ 1886, ὁ τῆς νήσου πληθυσμὸς εὐρέθη ἀνερχόμενος εἰς 41832 κατοίκους, ὧν 20960 ἄρρενος γένους καὶ 20872 θήλειος. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος θὰ ἦτο πολὺ μεγαλειότερος, ἂν ἐκ διαφόρων αἰτίων δὲν ἠναγκάζοντο πολλοὶ Σάμιοι νὰ ἐκπατρισθῶσιν, ὑπολογίζεται δ' ὅτι οἱ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ζῶντες ἀνῆρχονται εἰς 15,000 περίπου.